

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке в. члана 103. закона о општинама, постављен је:

за председника општине београдске Милован Маринковић, начелник министарства народне привреде у пензији, кога је општински збор изабрао.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 23. јуна 1902. године, ПМ 15.076 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке в. члана 103. закона о општинама, постављен је:

за председника општине нишке Тодор Миловановић, досадањи председник исте општине, кога је општински збор изабрао.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. јуна 1902. године, ПМ 15.077 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Ђура Јовановић, ванредни писар прве класе начелства округа крајинског и вршилац дужности писара среза кључког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. јуна 1902. год. ПМ 15.168 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Милорад Деспотовић, начелник друге класе среза посаво-тамнавског, округа подринског на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државе службе, с тим, да му се на име издржања издаје из државне касе по 3% годишње од садање систематске плате.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. јула 1902. године, ПМ 15.714 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за писара прве класе среза неготинског, са седиштем у Радујевцу, Михаило Б. Јовановић, писар исте класе среза зајечарског, по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за писара прве класе среза лужничког, Спасоје Ивановић, писар исте класе среза косаничког, по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа топличког, а да врши дужност писара среза косаничког, и да прима плату из плате овога, Ђорђе Јовановић, бивши писар начелства нишког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 1. јула 1902. године ПМ 15.795 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за писара прве класе среза неготинског, Мелентије Владисављевић, писар исте класе среза подунавског, по молби:

за писара прве класе среза љубићског, Мијаило Достанић, писар исте класе среза мачванског;

за писаре прве класе среза кључког, Драгомир Митровић, писар исте класе среза параћинског, са седиштем у Сењу и Сретен Брзак, писар исте класе среза неготинског, са седиштем у Радујевцу;

за писара прве класе среза деспотовачког Никола Вујић, писар исте класе среза космајског;

за писара прве класе среза тамнавског, Миливоје Петровић, писар исте класе среза посавског, округа београдског;

за писара прве класе среза мачванског, Димитрије Протић, писар исте класе среза неготинског;

за писара прве класе среза студеничког, Танасије Нешић, писар исте класе среза грочанског, — сву седморицу по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за писара прве класе среза подунавског, Сима А. Николић, писар исте класе среза космајског;

за писара прве класе среза лесковачког, Димитрије Мијајловић, писар исте класе среза млавског;

за писара прве класе среза пољаничког, Димитрије Христић, писар исте класе среза тимочког;

за писара прве класе среза ражањског, Павле Милић, писар исте класе среза бањског;

за писара прве класе среза поречког, са седиштем у Мајдан-Пеку, Сима Ђорђевић, писар исте класе среза рамског, — сву петорицу по молби;

за писара прве класе среза кључког, Петар Марић, писар исте класе среза пожаревачког;

за писара прве класе среза таковог, Никола Обрадовић, писар исте класе среза драгачевског;

за писара прве класе среза жичког, Лазар Томић, писар исте класе среза трстеничког;

за писара прве класе среза драгачевског, Љубомир Илић, писар исте класе среза расинског, — сву четворицу по потреби службе;

за писара прве класе среза мачванског, Божидар Ђурић, писар друге класе чачанског првостепеног суда;

за писара прве класе среза ариљског, Младен Обркнежевић, бивши рески писар исте класе;

за писара прве класе среза грочанског, Светислав Јелчић, цариник IV-те класе царинарнице београдске;

за писара друге класе среза рамског, Мијаило Илић, писар исте класе среза голубачког;

за писара друге класе среза тимочког, Милорад Матић, писар исте класе среза бољевачког;

за писара друге класе среза добричког, Мијаило Стојиљковић, писар исте кл. ср. пољаничког, сву тројицу по молби;

за писара друге класе среза голубачког, Коста Костић, писар исте класе среза поречког, са седиштем у Мајдан-Пеку, по потреби службе;

за писара друге класе среза крајинског, Гаја Вукомановић, писар исте класе среза јадранског, по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за писара друге класе среза бољевачког, Светозар Протић, писар исте класе среза ражањског, по потреби службе;

за ванредног писара прве кл. начелства округа тимочког, а да врши дужност писара среза зајечарског, и прима плату из плате овога, Јован Антић, ванредни писар исте кл. начелства округа врањског и вршиоц дужности писара среза пчињског, — по потреби службе но без права на накнаду путног и сељидбеног трошка;

за ванредног писара прве класе начелства округа врањског, а да врши дужност писара среза пчињског, и прима плату из плате овога, Никола Веђић, ванредни писар исте кл. начелства округа крајинског и вршиоц дужности писара среза кључког по молби;

за ванредног писара прве класе начелства окр. моравског, а да врши дужност писара среза параћинског и прима плату из плате овог, Владимир Луњевица, ванредни писар исте класе начелства округа рудничког, и вршиоц дужности писара среза таковског, по потреби службе;

за ванредног писара прве класе начелства округа подринског, а да врши дужност писара среза азбуковачког, и прима плату из плате овог, Владимир Поповић, ванредни писар исте класе начелства округа крајинског и вршиоц дужности писара среза крајинског по молби;

за ванредног писара друге класе начелства округа београдског, а да врши дужност писара среза космајског и прима плату из плате овог, Милан Кондић, ванредни писар исте класе начелства округа ужичког и вршиоц дужности писара среза арињског, по молби;

за ванредног писара друге класе начелства округа нишког, а да врши дужност писара среза бањског, и прима плату из плате овог, Ђорђе Минчић, писар исте класе начелства округа београдског, — по молби;

за ванредног писара друге класе начелства окр. чачанског, а да врши дужност писара среза студеничког и прима плату из плате овога Љубисав Грковић, практикант Управе вароши Београда, свршени правник;

за ванредног писара друге класе начелства окр. тимочког, а да врши дужност писара среза зајечарског и прима плату из плате овог, Перко Зековић, практикант начелства округа крајинског, свршени правник;

за писаре друге класе начелства округа чачанског, Милован Тадић и Александар Цветић, писари исте кл. начелства округа рудничког, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа рудничког, Мијаило Димитријевић, практикант ср. власотиначког, свршени правник;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Милан Пајевић, практикант Управе вароши Београда, свршени правник;

за писара треће класе Управе вароши Београда, Добривоје Бакић, практикант исте управе, свршени правник и Коста Ал. Поповић, практикант Министарства унутрашњих дела;

за писара друге класе начелства округа београдског, Радисав Крушејевић, писар друге класе начелства окр. нишког, по молби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. јула 1902. године, ПМ 15.815 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2546., које гласи:

да се села Залоговци и Мареново, по изјављеној жељи својих становника одвоје од општине бачинске, у срезу темнињском, округа моравског, и да за себе образују општину под називом: „општина залоговачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. јуна 1902. године, ПМ 14.425 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама, одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2562., које гласи:

да се село Губеревац, по изјављеној жељи својих становника одвоји од општине стојничке, у срезу космајском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: „општина губеревачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. јуна 1902. године, ПМ 14.414 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2532., које гласи:

да се село Брадарац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине бубушничке, у срезу пожаревачком, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина брадарачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. јуна 1902. године, ПМ 14.419 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 7. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2536., које гласи:

да се село Батовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине дубравичке, у срезу пожаревачком, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина батовачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. јуна 1902. године, ПМ 14.415 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2538., које гласи:

да се село Драговац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине брежанске, у срезу пожаревачком, округа пожаревачког, и да за себе образује општину под називом: „општина драговачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. јуна 1902. године, ПМ 14.416 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3024., које гласи:

да се село Звездан, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине лубничке, у срезу зајечарском, округа тимочког, и образује за себе општину под називом: „општина звезданска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године, ПМ 15.170 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2531., које гласи:

да се село Ђириковац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине печанске, у срезу пожаревачком, округа пожаревачког и образује за себе општину под називом: „општина ђириковачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 18. јуна 1902. године, ПМ 14.411 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 7. јуна ове год., бр. 2561., које гласи:

да се села: Враново и Радицац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине врановске, у срезу подунав-

вском, округа смедеревског, и образују засебне општине под називом: „врановска“ и „радиначка“

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 18. јуна 1902. године, ПМ 14.424 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3025., које гласи:

да се село Добро Поље, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине добрујевачке, у срезу болевачком, округа тимочког, и образује за себе општину под називом: „општина добро-пољска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године, ПМ 15.169 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу §. 6. закона о местима решено је:

да се општина близначка, у срезу хомољском, округа пожаревачког, по изјављеној жељи својих становника, од сада назива: „општина сигачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 21. јуна 1902. године, ПМ 15.213 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 2. јуна ове год., бр. 3.023., које гласи:

да се село Рушањ, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине ресничке, у срезу врачарском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: „општина рушањска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. год. ПМ 15.175 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове године, бр. 3.029., које гласи:

да село Рибаре, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине изворичке, у срезу хомољском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина рибарска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године ПМ 15.176 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона, о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3.022., које гласи:

да се села: Сремчица и Вел. Моштаница, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине сремачке, у срезу посавском, округа београдског, па да село Сремчица образује за себе општину под називом: „општина сремачка“, а село Вел. Моштаница да образује за себе општину под називом: „општина волико-моштаничка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године ПМ 15.174 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3.026., које гласи:

да се село Гамзиград, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине метовничке у срезу зајечарском, окр. тимочког, и образује за себе општину под називом: „општина гамзиградска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. јуна 1902. године ПМ 15.183 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 2.030., које гласи:

да се село Смрдљиковац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине дуговачке, у срезу колубарском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: „општина смрдљиковачка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године ПМ 15.177 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3.021., које гласи:

да се села: Липе, Шалинац и Кулич одвоје од општине липске, у срезу подунавском, округа смедеревског, и да по изјављеној жељи својих становника село Липе образује за себе општину под називом: „општина липска“, а села Шалинац и Кулич образује општину под називом: „општина шалиначка“.

Из Канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године. ПМ 15.172 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3.018., које гласи:

да се село Рибаре одвоји од општине приљевачке, а село Ђуринац од општине дервенске, у срезу сврљишком, округа нишког, и по изјављеној жељи својих становника образује за себе општину под називом: „општина рибарска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године, ПМ 15.171 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 13. јуна ове год., бр. 3.017., које гласи:

да се село Преконога, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине дервенске, у срезу сврљишком, округа нишког и образује за себе општину под називом: „општина преконошка“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 24. јуна 1902. године, ПМ 15.178 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

РЕВОЛУЦИОНАРНИ И ПОЛИТИЧКИ БУНТОВНИЦИ

Од Ч. Ломброзе

Превео Д-р Б. Петронијевић

(Наставак)

У своме осећању величине он тврди, да никада није био сиромаш и да то ни сада није; у кафани даје 40 сантима бакшиша уз једну шољу кафе. Он тврди, да га је његова вештачка рука стала 500 лира, док ју је напротив добио бадава. Свако писмо, свака молба коју шаље потписана је његовим потпуним именом, презименом и титулом. Он, апостол социјалне једнакости, пише једноме своме пријатељу, да му 300 лира нису довољни за његов дневни трошак. Кад су му обратили пажњу на то, да је при таквим захтевима немогућ систем економске једнакости, он то неће да разуме и тражи да докаже противно. Пребаци ли му се, што је био секташ, он одговара да се тога не стиди, да има добрих и рђавих секти; у осталом он би био радо постао њихов вођ, И ако је чврсто одлучен, да реформише

друштво, он ипак незна, којој партији да се придружи. Он често губи храброст и пише у писму написаном баш пред покушајем самоубиства морфијумом: „Немогу да живим, јер ми се чини, да сам проклет; све ми иде друкчије, но другим људима, чак не могу да живим ни од мога сопственог зноја, нашта несумњиво имам право“.

У својим усменим као и у писменим изражајима доминира увек план за реформу друштва, које је по њему *ништавно и пошло са свима својим филантропским институцијама, које су продукт најрафинираније подности*. Само Богу он признаје право, да даје законе и да казни кривце. Људи треба сви да буду једнаки и да подједнако уживају продукте земље, који су дар Божији. Данашњи друштвени поредак по њему је дело асоцијације ниткова, који су се дрзнули да под лепом маском цивилизације, прилагоде религије својим циљевима, да поставе владе, да диктирају законе и да кажњавају повреду тих закона. Злочини му изгледају као законита реакција против узурпације и силе нелегитимних власника, који налазе користи у командирању других и приморавању њиховом на послушност. „Кад буде нестало законика“, говораше он, „неће бити више ни злочинаца. Кад не би било краљева, не би било злочина против величанства. Где нема својине, ту нема ни крађе“. И тако он аргументира и даље: „Можда би убиства остала, али о њима би водила бригу сумарна правда народног беснила“. Овај систем политичко-религијског уређења тако апсолутно испуњује његов интерес, да се он и у разговорима његовим сасвим другог садржаја јавља у особеној примени извесних самогласника; тако он н. пр. вели за војску разбојници, за рат лична отмица, за порез новац за откуп и т. д.

7. *Убице краљева*. — Горе поменути импулзивна одлучност злочинаца неретко чини те се други, који су мање неосетљиви, али и мање одлучни, служе њима као средствима за своје циљеве; тако су се у Италији сасвим поштене политичке дружине и неустрашим патриоти у борби против тираније послужили таким средствима.

Тако су другови Орсинијеви у атентату против Наполеона III-ег били пређашњи лопов де Рудио, два пута због крађе осуђивани Пиери и Гомец (в. *Memorie di Felice Orsini, con appendice di A. Franci, Torino, 1862. — Amalile, su Pignatello, Napoli, 1887*), који је смртно мрзио рад и био осуђен на шест месеци тамнице због проневере једнога поверенога му кофера. Он је био човек са прначко црном косом и читавом шумом коврцаве косе. Тако је и Пињатело, ђак Кампалелин, имао за свога саучесника фалсификатора Червелару. Тако је убица Линколнов у Америци, Бус, имао за саучесника у завери једнога професионалног убицу, Пана, једнога правога Херкула са вратом ко у бика и погледом хијене, који је министра Стјуарта убио са пет убода ножем у постељи а затим убио и оба његова сина и стражаре притекле у помоћ. (в. *F. le Comte, Guerre de sécession*). Најкарактеристичнији пример пак од свију јесте Фијески, оруђе старог, ватреног патриота Мореја и слабога али поштенога Пепина. Фијески-у је политички злочин био само повод, да би својим злочиначким инстинктима дао на вољу и да би задовољио свој блесави *furor scribendi*. По рођењу био је корзиканац, потомак једне злочиначке фамилије; отац му је био улични разбојник, брат глувонем а његов природни син душевно болесан. У почетку енергичан и храбар војник, али убојица, провео је свој доцнији живот у читавом низу превара, крађа и крвавих афера као скитница. Показивао је на себи дегенерационе знаке рођеног злочинца: хидроцефално чело, јаке јагодице, велике уши, и к томе одговарајући морални темперамент: склоност за насилна дела и издајство, импулзивну страст за женом, коју је међу тим кадкада с пиштољима нападао, потпуни контраст равнодушности спрам самог себе, и пре свега његова непроменљива сујета, која је била тако јака, да је по учињеном агенту сам себе прогласио за кривца и доцније сажаљевао, што није у стању да именује каква отмена имена као своје саучеснике; при судским испитима показивао се је увек сујетан и саркастичан. Пред погубљењем лудак је у њему добио потпуну превагу; био је усхићен, кад је у новинама читао опширне извештаје о себи, упоређивао је себе са Бајардом, давао је стражарима своје аутографе и завршавао је своја писма са: Фијески, краљубица. Напослетку завршио је огромни свежањ својих списанија два дана пред погубљењем неком врстом мемоара, у коме је хтео да *обележи тачно своје*

место у Историји. (в. *Maxime du Camp, L' attentat Fieschi — Paris*).

Хедел је био рођени злочинац, као што показује његова физиономија (велике чеоне дупље, клонаве уши, дуго лице), а тако исто и његова морална личност. Већ у тринајестој години својој дошао је у завод за поправку због лоповлука, крађе и скитарања; смешно сујетан поручио је пре свога атентата на немачког цара врло много отисака своје фотографије говорећи фотографи да ће овај направити врло добар промет, пошто ће његово име бити ускоро светског гласа. Пре свега његова несталност и противречност бића његовог карактеристична су. Због неумерености искључен из социјалдемократске странке, извршио је атентат и хтео се за тим извући затвора тврдећи, да је непунолетан; пред последним судијом истина се изјаснио за анархисту, али је тврдио, да је себе а не цара хтео убити, хотећи тиме изнети народу пред очи мизерију своје егзистенције. На главном испиту пак у њему се показа дрски злочинац, и он исмеваше судије и сведоке. У процесу против нидервалдских завереника био је главни оптуженик Рајнсдорф (в. *K. Draun, Die beiden grossen Hochverraths prozesse vor dem Reichs-gericht, 1884. — Das Tribunal, März 1885*), један због неморала раније кажњавави човек потпуно типа злочиначког (велике чеоне дуље, забачено чело, масивне јагодице и доњу вилицу); али био је веома образован и врло се лепо изражавао у дивљим анархистичким фразама. Знаменита је његова равнодушност, којом је узвикнуо по саслушању пресуде: „И кад бих хиљаду глава имао, ставио би их на пањ ради свете ствари анархизма“, речи које није опорекло ни на губилишту, где му последње речи беху: „Доле са варварством! Живела анархија!“ И његови саучесници Рупш и Кихлер имали су извесних црта злочиначког типа (први клонаве уши, испале вилице и дуго лице, други јаке јагодице и доњу вилицу); али они су били више оруђа Рајнсдорфова и тежили су да у процесу докажу своју невиност или бар своју мању одговорност. Није ретка црта ове врсте злочинаца, да код њих као и код Хедела по свршеном атентату нагон самоодржања добије превагу над самопрегоревањем.

Све околности убиства Берковог и Лорд-Кавендишовог у Феликс-парку у Дублину, једног необично дивљег крвопролића, заједно са антрополошким ознакама оптужених, показују, колико је велики удео у њему имало урођено злочинаштво; од 22 оптуженика бар су четворица показивала потпун тип злочинца, а међу њима су вредни спомена: Деланеј, са јаким јагодицама, асиметричним лицем, узаним челом; Ханом, са угнутим плоснатим носом, огромним челним дупљама и доњом вилицом, клонавим ушима, и необично масивним лицем; Бради, са густом, коврцавом косом, масивним јагодицама и доњом вилицом, угнутим носом. По својим моралним особинама извесно да је и Кареј био злочиначка природа, он који је како по свему изгледа био глава завереника, а који је одмах по извршеном злочину послао новинама најужасније извештаје и затим денунцирао своје другове; на суду одговорио је на њихове клетве: „*Ви би ме сами били продали, да Вас нисам преухитрио*“.

8. *Владаоци и диктатори као злочиначке природе*. — Међу владоцима и диктаторима има такође немало злочиначких револуционара; њих има шта више тако много, да их Нордау држи за главне њихове представнике; нека се помисли на убицу свога сина, Петра Великог, па на Наполеона I., који је био браќоломник и убица, па ма кога Ријенци и Масанела, који су извршили дивља злочинства, кад су били у власти.

Објашњењу ових појава води примедба Јакобијева, да је посесија неограничене деспотне власти веома погодна за развиће моралног лудила и злочиначке природе; неограничена самовоља чини те у деспоту избијају латентне клице перверзитета, које ми сви више или мање имамо, ну које се устојстручавају, кад их апсолутна некажњивост и деспотска свемоћ буде и дају им на вољу, као што је то био случај код царева и тирана средњег века. „Ко има неограничену моћ над крвљу и животом свога ближњег, ко може други индивидуум да понизи до скота, неспособан је, да се одупре нагону ка злу. Тиранија је навика, која на послетку постаје болешћу; и најбољи човек на свету може на тај начин постати тако бруталан, да се не може више од звери разликовати. Крв кључа, дух постаје способан и за најанормалније осећаје, који изгледају као права задовољства. Могућност такве једне распушености утиче на читав један

народ контагиозно; оно исто друштво, које презире официјалног целата, не презире ове моћне целате“ (Достојевски). — Холендер и Саваже указују на то, како је често морално лудило код људи, који су били распуштени у детињству великим гледањем кроз прсти или занемаривањем и нису се научили самосавлађивању, које друштво захтева и које условљава моралитет људи (в. Uomo delinquente, vol II). Оскудица васпитања утиче на исти начин као и деспотска власт.

Аргентинска револуција доживела је свога Др. Францију, сина душевно болесних родитеља, који је, дочепавши се власти, најпре планирао самоубиство, затим паљевине и свирепе убијање; у својим нападима беснила послао је своје родитеље у тамницу а затим их је дао погубити, он је давао људе мучити, који су му се у његовим болесним сновима представљали као саучесници имагинираних завера, и које је он затим уклањао новим начинима измишљеним у његовој болесној фантазији. Умро је као блесав у дубокој старости, које се је стање код њега развило услед меланхолије и моралног лудила; ово последње показивао је у свима својим антрополошким карактерима: испупченим јагодицама, испалим чеоним дупљама, растављеним међусобно дубоком браздом, погледом мачке, увијеном доњом усном.

9. Трансформација злочиначке предиспозиције у политичко злочинаштво. — Обрнуто неретко дешава се да се криминална тенденција претвори у револуционарну делатност, пошто ова осим задовољења самих импулзивних нагона повлачи за собом још и црту великодушности, неку врсту моралног Alibi по свршеним злочинима. те ови утичу на тај начин и на поштене људе, који су сујетни и мегаломани.

Чудним начином код ове се категорије налази још осећање части и у самоме злочину; тако на пример оба бечка анархиста Енгел и Флегер краду за анархистичку касу, а ништа не задржавају за себе, осим накнаде за изгубљене наочари на послу код једнога и накнада путних трошкова од Беча до Прага за другога.

У овим случајевима имамо појав сличан трулежи, који је у исто доба и узрок и последица фермената, који подиже вегетални живот, храни и завршује вечни ток живота.

На тај се начин објашњава, како су тако бедни владоци као што су Комодус и Хелигабал могли на супрот тако племенитим царевима као што су Марко Аврелије и Јулијан помоћи хришћанству, јер их је баш њихово морално лудило оспособило да се мање непријатељски понашају према хришћанству, као једној великој револуцији.

Значајан пример пружа неки Виск..., човек невропатичан, који је крао од своје седме годише, свима великим злочиначким дружинама у Италији припадао и покушавао више пута самоубиство, немогући се одупрети својој лоповској природи; он је се толико стидео тога свога нагона, да је пред своје самоубиство писао: „Морам учинити крај, да не би више био друштву од штете“ (в. С. Lombroso, Palinsesti del cascare, Torino. 1890).

Али био је снашен и рекао је једног дана: „Нећу више да крадем, хоћу да се посветим спасењу народа, динамиту, подстрекавању радника“, и дуже времена занимао се је само Националном Економијом и Моралом; доцније је постао смишљенији, али је био тако екстреман алтруиста, да је се разљутио, кад крв његову нисам хтео да употребим за трансфузију.

Овде је дакле одједном злочиначки и самоубилачки нагон прешао у револуционарну тенденцију и показао везу међу овим импулсима, као што се често епилептични напад претвара у злочиначки нагон и открива њихово заједничко порекло.

(Свршиће се)

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

КОД СВИХ НАРОДА И У СВИМА ВРЕМЕНИМА
ПРВИ ДЕО. — СМРТНЕ КАЗНЕ

15

(Наставак)

Навођење доказа.

Расматрајући до сад разне смртне казне код разних народа и у разним временима, да пређемо сад на навођење доказа. Да се само онде може казна изрећи, где је кривица утвр-

ђена изван сваке сумње, то је правни поглед, који је тако исто стар као и само право. Видели смо да и у Св. Писму има о томе поучних података. Два или три сведока треба да потврде кривицу једног човека пре него што се може изрећи смртна казна. Та одредба старог Мојсијевог права била је извесна гаранција за праведну пресуду; где су три добра сведока, позивајући се на Бога, посведочили да је неко учинио извесно дело, ту је доиста била искључена свака сумња у кривицу.

На истоку, нарочито у Персији и у другим земљама, у којима су, као што смо видели, изрицане казне тако исто самовољно као и сверепо, и већином с места, мало су се бринули за навођење доказа. Код Миђана, Асираца, Вавилоњана, па и у старом Египту, није било много боље. И прастари културни народ, Хинези, показују у свом казненом праву такву самовољу, да јој се само онда може човек не чудити кад погледа на каквом ниском културном ступњу и данас још стоји Хинеско казнено право. Код старих Грка и у старом Риму покоравали су се и истим начелима као и у мојсијевог праву т. ј. тражили су сведоке да би доказали истину. Недовољност тог система брзо је се и увидела, те су полагали вредност на нешто друго као што је признање окривљенога, т. ј. приморавали су несретника телесним мукама да да тражено признање. Наравно да је то средство било успешно, јер у великим телесним боловима из сваког се човека може ишчупати што год се хоће да зна. Добар успех који се добијао мучењем окривљенога, учинио је — прво у старој Грчкој — да се мучење примењивало и према сведоцима да би се добила истина. Пошто су робовима мало веровали то су они као сведоци морали бити мучени да би се доказала истина. То је нашло општу примену, па и приватни човек могао је мучити свога роба, кад је хтео да дозна што. И то приватно мучење вршило се више него државно и најзад је мучење робова и остало само задовољавање приватних људи.

Видели смо да морално опадање и омекшалост обично воде сверепоности. Отуда је мучење из Грчке пренесено у Рим, што се може видети из једноликости инструмената и метода, пошто су и у Риму робови као сведоци мучени, што је временом све више нестајало. А сумњиво је да су Грци пронашли тај систем, може се узети да су га усвојили с истока.

Код старих Германа заклетва је важила као најсветије доказно средство, тако свето да је се и сам окривљени могао ослободити, пошто се ни најмање није сумњало да онај који може учинити тежак злочин, неће поштovati свете заклетве. А били су и за то да се оптуженоме морала доказати кривица, пре него су га смели казнити. Доцније кад се увидело да се са сведоцима не може много учинити, изабрали су много рђавији и непоузданији систем а то је да кривац мора сам доказати своју невиност. То је бивало или заклетвом или божијим судом, који је под упливом католичког свештенства све више цветао. Тужилац и оптужени имали су да издрже божји суд и тада је двобој решавао на чијој је страни правда. Тада се веровало да победа неће допасти јачем и окретнијем борцу, него да ће Бог свакојако оном помоћи да победи на чијој је страни правда и да и само осећање неправда и кривице мора сломити снагу и поуздање и најјачега.

Није само двобојем божји суд одређивао кривицу и невиност него и другим пробама. Оптужени је се могао очистити од сваке сумње ако је носио усијано гвожђе или жеравицу, ако је ишао бос по жеравици, или ако је издржао водену пробу и своју невиност доказао или *per aquam calidam* или *per aquam frigidam* т. ј. ако је завукао руку до лакта у врелу воду или ако је се дао бацити везан у ладну текућу воду. Ако му ништа не буде онда је невин, а ако потоне или га опече врела вода онда је то био доказ против њега. Онај који је се покорио таквом божјем суду морао је бити тврдо уверен у своју невиност, јер ако је хтео да изађе неповређен он је већ морао очекивати да ће Бог учинити чудо да би доказао његову невиност. А да ли је се икад тако чудо догодило. Старе хронике причају многобројне примере, од којих је познат пример о краљици Кунингди, која је се тиме имала да очисти од сумње браколома што је морала ићи боса по жеравици. Доцније су папе забраниле божји суд као тежак грех захтевати од Бога да он на заповест каквог било окривљеног чини чуда.

И мучења је било код старих Германа, наравно под римским упливом, али то је бивало ретко и примењивало се по-

главито на неслободне. Доцније се све више долазило до уверења да ниједно од тих доказних средстава није довољно да се добије сигуран резултат. Све се више гледало да се пошто по то добије признање од оптуженога и да се за то прибегавало мучењу, које је се све више ширило и развијало при том су владале најужаснија самовоља и најзверскија сверепоност. Уз то су се и духовне инквизиционе судије тако обилно служили мучењем да и најзверскији светски метод изгледао је благ према томе.

Као доказно средство мучење је постојало до почетка 19. столећа. Остало је још само један остатак од тога старог метода а то је затвор за време ислеђивања. Човек се отима од своје куће и фамилије не дајући му ни мало времена да збрине за кућу што треба и одвојен од целог света пропада у тамној, уској ћелији. А то је често горче од смрти. И тај затвор често теже пада човеку од стварне казне.

ДРУГИ ДЕО. — ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

Ако смртне казне у првом реду имају за смер да избаце штетног и недостојног члана људског друштва и да га трајно униште, о томе се смеру не може говорити код телесних казни, него су ове само за то да испуне идеалнији смер сваке казне. А тај је смер трострук: увређеноме треба дати задовољења, преступник треба да се поправи казном, а остале треба заплашити од вршења таквих радњи. Казне које имају још даље смерове, прелазе смер и губе сасвим или бар великим делом карактер казне, и тада су само осветничке радње, ако и нешто горе. Пре него што испитамо да ли телесне казне у опште могу испунити идеални смер казне морамо прво видети шта се разуме под телесним казнама. То питање изгледа просто, али у ствари није. Обично се појам једне телесне казне дефинише тако да свако механичко деловање на тело некога, које иде на просто произвођење бола а не уништава живот, па и да не повреди кожу, и да обрани, па и удове да осакати — јесте телесна казна, у колико долази правним путем, да се покаје злочин. За нас је та дефиниција сувише општа; ми бисмо оне телесне казне, које су намењене на директно произвођење бола, поделили у две групе и то 1) оне које сакате и 2) оне које не сакате. Даље има телесних казни које нису намењене да се произведу телесни болови; такве су затвор, осуда на тежак телесни, принудни рад и т. д. Законик Theresiana иде још даље и рачуна и излагање јавној срамоти у телесне казне.

Ми ћемо се овде држати горе наведене поделе и посматраћемо прво.

I. Телесне казне које сакате.

При тим казнама радило се не само о томе да се осуђе-номе зададу јаки телесни болови него му је, губитком једног дела тела, требало нанети трајну штету. А баш то не правда те казне. Ако главни смер казне увек мора бити тај да се кажњени поправи, то је тај смер сакаћењем сасвим осујећен. Разуме се по себи да човек са осакатеним удовима не може радити као здрав човек, и да човек који не може више да зарађује много се лакше наводи на повреду закона него други, који је у стању да своје животне потребе подмири поштеним радом. Али не само то физичко отежање зараде што може да наведе осакатенога на странпутицу, него још више обележје које осакатени мора показивати целом свету. Сваки ко је видео тако кажњенога одмах је знао зашто је он осакатен и осакатени не само што није могао ни мислити на то да нађе рада код честитих људи, него је увек бивао предмет подсмеха и презирања. Наравно да од такве казне није никад могла долазити поправка, и тиме је неоспорно доказана недовољност таквих казни. Законодавци разних држава то су тек доцкан увидели.

Да прегледамо сад поједине казне.

1. Одсецање носа и ушију.

Још у старо доба одсецање носа или ушију, а по некад и носа и ушију, била је врло позната и често примењивана казна, која се нарочито радо онда употребљавала, кад злочинца нису хтели осудити на смрт, али су хтели да му даду осетљив спомен. А том се казном достигао и други смер што је каж-

њени остао обележен за цео живот и тиме га учинити више мање безопасним.

Код старих Египћана одсецање носа била је врло раширена казна за браколонице кад је каква жена била окривљена због тога престапа, онда су је прво по свима правилима вештине добро истукли и кад је ту казну срећно издржала, тада су несретници одсецали још и нос. То поступање према египатским дамама показује да је законодавац добро познавао људе, јер је знао да ће се жена тако најсигурније тргнути од таквог престапа, ако зна да ће бити онакажена. Батине би Евина кћер још и могла поднети, али казну којом би жена лепота била уништена, није хтела трпети ни Египћанка.

И у старом Риму као да су по некад употребљавали против браколоница казну одсецања носа, нешто као приватну казну, коју је преварени муж извршио над својим супарником, нешто као судску казну.

Код старих Германа, и на северу, лоповима су, али врло ретко слободнима, одсецали по једно крило од носа, а по некад и оба.

У ратним временима одсецање носа и ушију много је вршено нешто као казна, а нешто као самовоља над побеђеним непријатељем. И сам Јулије Цезар примењивао је ту казну према својим војницима, као што и сам саопштава у свом делу De bello gallico. И цар Јустинијам кажњавао је своје војнике одсецањем носа, не само кад су се огрешили о дисциплину, него и кад су срамотили поштене девојке. У Немачкој је одсецање нос до у 17 и 18 столећа оним војницима који су бегали из војске. Осечени носеви и уши вешани су о вешала.

Најјаче самовоље према побеђеним непријатељима вршили су Татари у 13 столећу, кад су упали у Пољску и победили хришћане. Они су тада понели собом девет врећа одсечених носева.

Од те казне одсецање носа и ушију Зопир, војвода персиског цара Дарија, начинио је једно ратно лукавство, при опсади Вавилона. Дарије је годинама држао опседнут тај тврди град, и није могао ништа учинити. Да бар и последње покуша, осече Зопир сам себи и уши и нос и оде тако онакажен у Вавилон, и потужи се тамо да га је Дарије због једне мале погрешке тако онаказио, закуне се да ће му се осветити и да ће опсађенима показати, како ће при једном испаду победити Дарија. Наравно да је Зопир, коме су одмах поверовали, радосно дочекан и он се тако користи згодном приликом да војску Даријеву пусти унутра.

По неки пут је та ствар и наопако испала јер су племените војсковође кажњавали добеглице, и кад су у искреној намери њима долазили. Тако је Велизар једном добеглици осекао нос и уши и тако га вратио непријатељу.

Чупање језика.

Од оних телесних казни које су често постајале и смртне казне јесте без сумње и чупање језика. Осим тога што је та казна по себи опасна и ужасна, јер узрокује страшне болове, настаје још и непосредна опасност за живот силним липтењем крви. Осим тога без језика и храћење бива врло тешко а у неким случајима потпуно немогућно.

Обично је у стара времена чупан језик онима који су хулили на бога; језик је грешно, дакле језик треба да буде и кажњен. То је тако звани талионски систем који се налази још у Мојсијевом праву. Око за око, зуб за зуб, нога за ногу, вели се тамо. И за саму крвну освету важило је начело да сваки, како је убио, тако треба да буде убијен. И други стари народи — може се казати целога света — држали су се тог истог начела мање више строго.

И стари Египћани често су чупали језик бегунцима и издајницима, а тако исто у Абисинији, у Персији и код Хинеза. А да је и Грцима и Римљанима још у најстарије време било познато чупање језика види се из различних примера најстаријега времена и без сумње је се та казна према онима, који су језиком грешили, одржала врло дуго; па и сам Цицеро најзад је пао као жртва те казне; пошто су му главу одсекли онда су му ишчупали језик.

И стари Немци поступали су тако према клеветницима и њима подобнима; копали су им очи и чупали језик.

Одсецање сиса.

Изгледа незгодно увршћивати овде ту страшну казну, једно за то што је готово увек била акат самовоље и друго за то што би се могла уврстити и у смртне казне. Али врло честа примена те страшне казне на женама при гоњењу хришћана изискује да се и она помене у овој књизи, која треба да изнесе сва казнена средства што је могуће потпуније. Поуздано је да једва има бруталнијег и неестетичнијег варварства од тога казног средста.

Као што смо поменули одсецање сиса није била одређена казна за одређено кажњиво дело, него је та нечовечност била поглавито вршена према хришћанским женама, које нису хтеле да се одреку своје вере. Скромна Мартина, девојка која је била позната не само због своје скромности, него и због своје чистоте, изведена је била на јавно губилиште, тамо су јој здерали хаљине с тела за тим су голу нагу везали јој руке и ноге за четири коца и за тим су јој дубоко исекли сисе да је била страховито онакажена. За тим су јој тело бацили у ватру и претворили у пепео.

У законуку Theresiana једно међу осталим поопштрењима смртне казне, било је и то да су женске сисе чупали усијаним кљештима.

У дивљим средњовековним ратовима бивало је још већега вандализма према женама, него у гоњењу хришћана, кад су Хуни освојили варош Вимперен све су мушке поубијали, женске одротили а за тим им исекли сисе.

Лупање зуба.

Лупање зуба је једна врло стара казна, која је из доцнијих права сасвим нестала.

Као и одсецање сиса тако је и лупање зуба у огромној већини случајева вршено само као акат бруталне самовоље. Тако је бивало и при гоњењу хришћана таквих бруталности да су не само лупали све зубе несретницима, него су им и вилице ломили. Нарочито под царем Децијем то мучење било је се страховито развило.

То су наравно све били акти самовоље.

Али на истоку, нарочито у Персији, лупање зуба било је одређена казна. Она се на пр. примењивала према кајишарима.

Хинезима лупање зуба такође није остало непознато па и данас се тамо врши. И код Хинеза се и до данас још одржало све оно што је цео цивилизован свет давно одбацио као варварске казне. Отуда није чудо што се још нису одвикли ни од лупања зуба.

И та казна лупања зуба била је прилично раширена. И у Шпанији је она много примењивана и то већином према кривоклетницима. А то се може у неколико узети као талионски систем; зуби су били кажњени јер су допуштали лажну заклетву.

И код старих Германа и на северу лупање зуба било је одређена казна. (Наставиће се)

КАПЕТАНОВ ПРСТЕН

Биће томе око 50 год. када се десио догађај о коме хоћемо да говоримо. У близини обала бигелских утонуо је тада у пучину морску један непознати брод са свим својим особљем и путницима. Бесни морски вали избацише на обалу 12 људских лешева, које прибрежни становници скупише и погребеше. По што се не знашаше да ли то беху хришћани, то их закопаше у песак без икаквих религиозних обреда. Међу утопљеницима налажаше се и тело једног великог, лепог и младог човека, у одећу много богатијем од одеће осталих утопљеника, из чега, опет, закључише, да је он морао бити капетан брода. Пало је одмах у очи, да се на домалом прсту капетанове леве руке налажаше велики златан прстен, на коме беху урезана нека непозната писмена.

Бигенски становници од вајкада су познати као поштени и часни људи, па с тога се не треба чудити, што „младом ка-

петану,“ приликом полагања у земљу, нису скинули с руке овај прстен.

Протекло је неколико година од овог страховитог бродолома. Изгледаше, као да су бигелски становници већ и заборабили на њега. По некад само, када би жене, искупљене на обали морској, очекивале повратак својих мужева, повела би се реч и о „младом капетану“ са великим златним прстеном, па би се, као што је то већ обичај, отпочело нагађати о личности покојниковој, а нарочито о значају његове амајлије.

* * *

Када је Мона Парантоен, лепа и млада кројачица из бигелске околине први пут чула причу о „младом капетану“ и његовом златном прстену, била је веома узбуђена и замишљена. У току неколико дана мислила је само о златном прстену, за који јој рекоше да је необично леп, а једне га је ноћи чак и сањала. Под утицајем ових мисли, а будући при том кокетна као и већина кројачица, дошла је најзад до закључка: да би била штета, или још боље грехота, кад би се накит, који је створен за бљештање према светлости дана, оставио и даље у помрчини обичног мртвачког гроба.

При свем овом, Мона је дуго одољевала искушењу, у које је, по несрећи, довођаше и сам њен занат.

Радећи, готово по све дневно, по кућама бигелским она беше приморана да седи поред прозора који, без изузетка, беху окренути мору. Посматрањем мора и гробова на његовој обали, она је, често пута и против своје воље, мислила једновремено и на драгоцену амајлију капетанову, док најзад није подлегла искушењу.

Једно вече, враћајући се кући по свршеном дневном послу, несретница се, готово несвесно, спусти до морске обале. Место, на коме утопљеници беху закопани, беше обележено једним великим и црно обојеним крстом, који беше намештен чело главе капетанове.

Несрећној кројачици све иђаше на руку. На обали не беше апсолутно никога, по што се рибари већ беху повраћали својим кућама. Охрабрена овим, клече она одмах на гроб капетанов и отпоче бесно копати песак обема рукама. Није јој требало много времена, па да наиђе на леву руку мртвачеву. Ах, каква радост за њу! Прстен још беше на своме месту. Покуша одмах да га скине с прста, али јој стврднути набори коже не допустише да то учини. Тако исто узалудан јој би други покушај — да маказама осече прст, по што сечиво не могаше сећи кожу, натопљену морском водом. Тада, скоро у очајању да јој сав труд не буде узалудан, несрећница стеже прст са прстеном и ишчупа га једним махом своје руке. — — — — —

По што је још завукла у гроб руку без прста и уравњала песак над гробом, побегла је...

* * *

Када је, сутра дан по овом догађају, Мона, као и обично дошла на рад, била је добро забрађена једном густом марамом, која је, скоро потпуно, сакривала њено необично бледо лице.

— Шта Вам је Мона, упита је госпођа код које је радила?

— Ах, ништа, одговори она дрхтавим гласом, а одмах по том додаде:

— Мала главобоља, која ће одмах проћи.

После овог кратког разговора, Мона отпоче рад, али је са истим, и њена главобоља расла све више и више. Најзад је дошло дотле, да је морала прекинути започети посао и поћи кући, скоро јецајући. Ишла је стазом поред морске обале, па како је била замишљена и уплашена, то није ни опазила кад је прошла поред утопљеничког гробља. Беше већ близу куће, кад одједном настаде велика граја у селу. Дечади, који се играху на обали морској, трчаху кроз село гологлави и претрављени вичући из свег грла.

— Дођите да видите, дођите да видите.

— Шта?

— Гробље утопљеничко.

За мало, па се цело село упути мору. Приближив се означеном месту, угледаше пред собом ову страховиту слику:

Из подножја црног крста пружаше се у вис једна мртвачка рука, чији прсти беху грчевито стиснути, изузев једног — до-

малог, који је био круто опружен. Изгледало је, као да овај прст некоме прети, или нешто тражи. По правцу у коме беше опружен, закључише одмах да показује на неког, који становаше близу раштрканих и ониских рибарских кућица.

Још нешто. На првоме зглобу овога прста могла се лепо распознати дубока кружна рана.

Једна од присутних жена повика одмах:

— То је прст на коме је био златан прстен; украли су му га, и он га сада тражи.

— Затрпајте руку додаде један човек и набаца на њу песка у довољној мери.

После овога скуп се растури, тумачећи на сто разних начина ову чудновату појаву.

По повратку рибара с мора испричаше им за овај догађај. Сви се сложише у томе: да је овде извршен страховити злочин безбоштва.

Беше већ у велико ноћ кад се ови побожни људи разиђоше по колебама ради спавања. Нестрљивији међу њима не могаху, у осталом, никако заспати, већ сачекаше зору у постели и појурише одмах ка утопљеничком гробљу. Тамо, на свој велики ужас, видеше: како се страховита рука по ново издигла над уравњеним песком.

Затрпаше је опет песком и шљунком, а врх свега наваљаше велико камење.

— Да видимо шта ће сада бити рекосе међу собом, а по том одоше у село да причају својим друговима о ономе што су видели и урадили.

Кад су се, само после 2 часа вратили на утопљеничко гробље, видели су: како се камење, као по нечијој наредби, размакло и образовало један круг око гроба, из кога се, и овога пута, уздизала стваховита рука.

Тада прибегосе другим средствима.

Позваше одмах сеоског свештеника да својим молитвама умилостиви мртваца, али то ништа не поможе, по што „млади капетан“ не беше, без сумње, хришћанин.

— Ништа не може бити док му се не врати украђена амајлија, повика опет она иста жена, која је и прошлог дана заступала ово мишљење. Сви присутни сложише се сада с њом, услед чега отпоче саветовање како и где да се нађе прстен?

У овом моменту појави се кројачица Мона на путу, који води из села ка мору. Познадоше је одмах по полусвиленој хаљини и лепој кецељи, и изненадише се прилично кад видеше да је на левој руци имала велики платнени завој.

Међу тим, она се лагано приближаваше, тешко уздишући на сваком кораку. Кад већ стиже близу гомиле, она замоли једним покретом слободне руке да јој отворе пролаз ка гробу. У десној руци, а између палца и кажипрста беше грчевито стегла златан прстен — — — — — Остало је лако погодити — — — — —

Скупљени свет хтеде у почетку линчовати грешницу, али она брзо скиде завој са своје леве руке, која беше страховито и чудновато отекала, и чији домали прст, огроман и крут, личаше у свему на прст који се помаљаше из гроба. Чим су ово видели, сви присутни разбегосе се од ње, као од неког кужног бића. — — — — —

Несрећна Мона не само да је и у будуће остала са надувеном руком, већ је и онемила. Дуго и дуго времена после овог догађаја, виђали су је рибари где лута по морској обали са увијеном руком — — — — —

Што се тиче „младог капетана“, он и данас мирно почива крај обала бигелских. Околина верује, да прстен, чија га је крађа чак и у гробу узнемирила, беше успомена од драгане.

С француског Д. Ђ. А.

ПАРИСКИ ЖЕНСКИ ЗАТВОР

Сен Лазар има три одељења; прво је одељење „млађих“, у које се шаљу лица ради поправке или по осуди због иступа. Апсенице тога одељења праве највећу ларму и најтеже с њима излазе на крај. Без мало су сви наследно болесна лица, деца алкохоличара, с рђавим покудама, неприпитомљива и лажљива. Нека имају тип злочинаца због спљоштене лобање, испале доње вилице и јако одвојених ушију.

„Одрасле“ чешће праве познанство са Сен Лазаром, где морају у усамљености да премишљају о својим грешкама. Ћелије нису тако страшне; то су обичне чисте собе са пољским креветом, столицом, прозором и окреченим зидовима. Ко посети „одрасле“ у ћелијама, може их често затећи задубљене у побожне књиге, које им узајмљују сестре из сопствених побуда.

У другој су секцији одрасле женске, које су оптужене, или су се огрепиле о ма какво опште право.

Та мелеска природа друге секције необично је штетна. Ту је кукољ бачен са пшеницом, оптужене са кривима. Треба помислити, да се међу оптуженима увек налази невиних, да су основи сумње најразноврснији, да ту има банкротованих трговкиња, пиљарица, које су пиле и преко жеђи; ту је продавачица, која је полицајца назвала магарцем, као и жене, које су оптужене због јатаковања, опасних крађа и убистава. И то принудно заједништво не траје данима, већ недељама и месецима, све докле истрага траје.

Невине, криве и до два месеца осуђене жене, све се натрпају у то одељење; једне су у општој соби, а имућније добивају мање собе, у којима могу бити само четири до пет њих. Последњи се систем зове „la pistole“, што се пређе за становање у њима плаћало месечно по једна пистола (десет франака), а данас се за то право плаћа двадесет сантима дневно.

У свакодневном су додиру: журналисткиња под оптужбом за штампарску грешку, жена из друштва због браколомства, млада девојка, која је у Бон Марше-у украла метар траке, лопови из навике, на свако зло спремне проститутке и жене велики злочинци.

Ма да је разговор, у колико је могуће, забрањен, ипак апсенице налазе средства, да опште једна с другом; шапућу, шушкају, пишу писамца, а ноћу се налази по која апсеница, да прича о јуначким делима, и да невине и мање покварене друге више кваре.

Јавна је тајна, да пезе користе затвор у Сен Лазару, што врбују нове регруте међ својим младим, лепим, лакомисленим другима.

Сен Лазар има и трећу и последњу секцију.

У њу затварају све жене, које потпадају санитарској полицији. Као и у свакој великој вароши, тако је и у Паризу необично велик број оваквих жртава.

Која један пут дође у трећу секцију Сен Лазара, та се чешће враћа у њу. Сталним гостима напослетку и не изгледа тако страшно бављење у затвору. Када је близу зима, а „рад“ слабо иде, по нека сама себи каже: „Отићићу на ритерско добро у Сен Лазар“, и гледа да ма какву прилику улучи, да је ухапсе. Између друге и треће секције постоји мржња своје врсте: из друге секције презиру оне из треће, што ове воде „неморалну“ трговину, а из треће презиру оне у другој, што „неморалне“ нису бар краде и убијале. И ако је човечанство толико ниско пало, ипак се увек налази по каква полазна тачка за част, на којој почива самопоштовање.

Са свирепом тачношћу пролази у Сен Лазару дан за даном. Обично се у све три секције свакодневно налази по 900 апсеника. Лети у пола шест, зими око седам сати изјутра устају здрави апсеници, обуку се, помоле се Богу, поједу једну чорбу и иду на рад у повике радионица, већином где се шије. Око дванаест сати је ручак, за тим један сат одмора, опет рад у радионицама, око пет сати вечера, опет један сат одмора, молитва и око пола осам у кревет.

Јеловник није баш изненађујући: два пут недељно говеђе месо, иначе грашак, пиринач, пасуљ, хлеб и вода. Па ипак је апсеницама пружена могућност, да свој положај побољшају. Оне раде, а за то им се плаћа. Половина зараде припада пре-

друзима, који лиферије материјал, загрева радионице и осветљује их, а остатак припада апсеницама, које сваке недеље добивају један део зараде; остатак им се прикупља и издаје при изласку из затвора, да не би тада биле без икаквих средстава.

Зидови су у Сен Лазару покривени разним написима, који дају сведочанство о душевном расположењу затворених жена. Упоредивши написе у овоме затвору са написима у мушким затворима, може се рећи, да код првих има необичне уздржљивости и пристojности.

Већина се жена тужи због одвајања од предмета својих наклоности: *Loin de toi, que j'adore, je gémis et je souffre.**) Љубомора такође игра велику улогу и доводи до претње неверницама или ривалкама.

Адвоката сматрају као спасиоца. А кад им се та нада не оствари, напуштене се жене обраћају на Бога: *Crois en Dieu.*

Оптужене и осуђене матере могу да задрже код себе малу децу у Сен Лазару; та су деца благослов за апсенице, предмети њихове радости, добрих осећаја, па често и спас.

Сем са адвокатом и свештеником, апсенице се срећу и са лекаром. У трећој секцији има лекар тако рећи непрестано посла. Не може се доста нажалити што се, и поред 70 женских лекара у Паризу, медицинско опхођење са таквим женским поверава људима.

Д. В. Е.

*) Далеко од тебе, кога обожавам, трим и уздишем.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Оцеубиство. — Како из Минхена јављају у баварском месту Моденхаузену је изгорео амбар председника општине Франца Бадера. Председник је нађен мртав у развалинама а на челу је имао рану. Сумња је за убиство пала на његовога јединога сина младога човека од 25 година, те га затворише. Одведоше га пред леш његовога оца. У почетку је био необично прибраног, хладног понашања, и није хтео да позна убијенога. Кад су га одвели од лешине, спонадоше га на једанпут грчеви

плача, затражи свештеника и њему признаде ово: Отац га је тукао брадвом и он се бранио те га једном даском убио. Већ од дуже времена био је затегнут однос између оца и сина. То јутро, кад је извршио убиство, породила се између њих ужасна свађа, која је довела до таквог свршетка. Син убије оца и баца га у амбар, у коме је било пуно сламе. Трима сестрама би чудновато дуго одсуство очево. Запиташе брата, а он оде, бајаги, да тражи оца, а у ствари да скрије трагове злочина, те запали амбар. Убијени је био 58 година стар, од 1880 године све до сада председник Моренхаузенске општине, угледан, имућан човек, без дугова, са доста готова новца.

Ужасан приказ. — Дванаестогодишњи несрећни брак занатлије Цимермана и његове жене, у Бреслави, свршио се веома страшно. Обе брачне стране биле су одане пићу. Укућани су често били сведоци врло непријатних сцена, које су се дешавале, када би се њих двоје вратили кући пијани. Кад су једно вече трештени пијани попели се уза степенице, и ушли у собу, на стаде необична ларма. Одмах по том зачуше се узвици за помоћ и жена истрча у ходник као факља. Укућани се потрудише да угуше пламен, а муж је без икаква учешћа гледао ту сцену. Ма да су хаљине са свим изгореле и ма да је на доњем делу тела било јаким изгоретина, ипак је жена сама сишла низ степенице на улицу и ушла у кола, која су је одвезла у болницу, где је првога јутра умрла. Последње су јој биле речи, да је муж бацао лампу на њу. Док је жена била у болницу, он се вратио кући пијан, леже у ходнику пред праг свога стана, и ту оста све до подне; одатле оде у механу, непрестано бесвесно пијан, и ту га ухапсише. Заиста једна од најужаснијих породичних слика велике вароши.

Обешен — оживео. — У Литл-Року требао је да буде обешен човек, по имену Буд Вилсон, који је пре неколико година убио једнога стражара. Двадесет минута је висео о конопцу, па су га скинули и положили у сандук. Али пре но што је поклопац био прикован, тело се поче мицати. Вилсон отвори очи, и задрхта целим телом. Одмах га извадише из сандука и понова понеше на вешала. Кад су хтели да му намакну омчу, тело му се укочи, тако остаде неколико трена и умрвну се. Лекари га тада тачно прегледаше и изјаснише се, да је смрт ипак наступила услед вешала.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског Јефта Угричић

2

VIII.

ОДЛУЧНИ ЉУДИ.
ЛУКИЦА.

Одлучним људима тешко је говорити: на робији, као и свуда, било их је прилично мало. Кад погледаш, на пример, некога, изгледа најстрашнији човек; размислиш, опет, о ономе, што о понеком причају, и разуме се, клониш га се. Некакво неразумљиво осећање чак ме је гонило спочетка, да избегавам такве људе. Доцније сам се много променио у својим погледима чак и према најстрашним убицима. Понеки није никога ни убио, па је страшнији од другог, који је амо дошао за шест убиства.

О понеким злочинима, опет, било је тешко створити чак и најиримитивнији појам: толико је много чудновости било у њиховом извршењу. Ја то говорим нарочито због тога, што код нас у простота

народа некоја убиства проистичу из најчуднијих узрока. Постоји, на пример, и шта више врло често, овакав тип убице: живи какав човек тихо и смирено. Судбина горка, — он се пати. Узмимо, да је мужик, спахијски слуга, или грађанин, војник. Наједанпут нешто у њему узаври; он не може више да издржи и сјури нож своје непријатељу и угњетачу. Ту се управо и почиње оно, што је чудновато: за кратко време човек неописано прелази меру. Прво је погубио угњетача, непријатеља; ма да је и то злочинство, ипак је појмљиво; ту је било повода; али затим он већ убија не само непријатеље, убија првога кога сретне и који му пута пређе; убија из задовољства, за грубу реч, за ружан поглед, ради броја, или просто од беснила: „одмакни с пута, не излази преда ме, ја идем!“ — Као да се човек опије, као да га спонадне грозничаво лудило. Као да, пошто је одједном прескочио преко своје заветоване границе, већ отпочиње уживати у томе, што за њега нема више ничега светог; као да га нешто гони, да једним махом прескочи преко сваке законитости и власти, те да се наслађава најразузданијом и најнеограниченијом слободом, да се наслађава оним премирањем срца због страха, који просто мора сам у себи да осећа. Уз то још зна, да га очекује страшна казна. Све је то, може бити, слично оном осећању, које спонадне човека, кад га са високе куле нешто вуче

у дубину, што му је под ногама, тако да би се, најзад, већ и сам радо стрмоглавио у њу: што пре, и свему је крај!...

И све се то дешава чак и са најмирнијим и дотле неопаженим људима.

Шта више, понеки од њих и парадирају собом у тој заблуди. У колико је раније био повученији, у толико га сада више гони, да се кочопери, да задаје страх. Он се наслађава тим страхом, воли чак и одвратност, коју изазива у других људи. Он навлаш пада као у неко *очајање*, и такав „очажник“ покадшто и сам очекује што скорију казну, очекује, да га већ једном *осуде*, јер најзад и њему самом дотежа, да сноси то измајсторисано *очајање*.

Занимљиво је, како се, већим делом, цело то расположење, цело то држање наставља све до самога губилишта, а онда као да је пресечено: баш као да је и у самој ствари то некакав формални рок, као да је предвиђен правилима, која су из раније за то одређена. Ту се човек одједанпут смири, упитоми, начини се нико и ништа. На губилишту плаче — моли светину за опроштење... Дође у тамницу, и, погледаш га: тако је јадан, тако бедан, шта више утучен, тако да му се мораш чак чудити: „ама је ли могуће, да је то онај исти, што је убио пет до шест људи?“

До душе, понеки се ни у тамници не стишавају брзо. Још се непрестано чува некаква сила, некакво разметање, хвали-

сађе; ама, као рекао би, нисам ја то, што ви мислите: ја их имам „шесторо“ на души! Али свршава тиме, што се ипак смири. Само се покадшто теши, сећајући се свога јуначкога полета, своје теревенке, што је једном била у његовом животу, кад је био „очајник“, и веома воли, само ако се нађе каква лудица, да се са особитом важношћу пред њиме размеће, да се хвалише и прича му своја славна дела, не одајући, уосталом, ни најмањег знака, као да се њему самоме хоће да прича. Ето, као да би хтео рећи, какав сам ја био човек!

И са каквим се финесама чува та самољубива обазривост, како тромо немарна бива покадшто таква приповетка, као да се не удешава нарочито! Каква се изучена, бирана гиздавост јавља у тону, у свакој речци приповедачевој.

Па где се то овај све тако изучио?

*

Једном у те прве дане, лежећи једног дугог вечера узалудно и тужно на постељи, саслушао сам једну од таквих прича и, немајући искуства, сматрао сам приповедача као некаквог колосалног, ужасног злочинца, као нечувен, гвозден карактер, и то онда, кад сам се у исто време мал те не потсмевао Петрову.

Тема је причања била, како је он, Лука Кузмић, ни ради чега другог, него једино из чисто свога задовољства *издужио* једнога мајора. Тај Лука Кузмић, био је онај исти мали, мршави, оштра носића млађани робијашчић из нашега казамата, Малорус, о којем сам једном приликом већ спомињао. Он је у самој ствари био Рус, а само се родио на југу, како изгледа, као спахијски слуга. У њему је одиста било нешто оштро, охоло: „мала тица, али оштре канце.“ Али осуђеници инстинктивно проникну у језгро човечије. Њега су веома мало уважавали или, како говоре на робији, „веома су му мало уважавали.“ Био је ужасно самољубив.

Тога је вечера седео на постељи и шио кошуљу. Шивење рубља био му је занат. Поред њега је седео туп и ограничен момак, али добар и пријатан, снажан и висок, његов сусед по постељи, осуђеник Кобиљин. Лукица се, као сусед, често с њиме свађао и уопште понашао се према њему с висине, подругљиво и деспотски, што Кобиљин, по својој простодушности, већином није ни опажао. Плео је вунену чарапу и равнодушно слушао Лукицу. Овај је причао доста гласно и јасно. Хтело му се, да га сви чују, ма да се, напротив, старао да изгледа, као да прича самом Кобиљину.

— Онда су ме, брате, прогањали из нашега места, — отпоче он, будуцајући лагано иглом, — у Ч-в, знаш, због скитње.

— А кад то, јели одавно? упита Кобиљин.

— Па, ето, кад сазри пасуљ — биће друга година. Дакле, кад смо приспели у К-в, метуше ме ту на кратко време у тамницу. Гледам ја: седе са мном њих дванаест људи, све Малоруси, високи, здрави, снажни, као бикови. Али беху тако кротки: храна рђава; над њима вршља неки мајор, како је његовој милости угодно. Седим ја тако један дан, седим други; видим, да су ови људи кукавице. Ама зашто ви, кажем им, попуштате таквome глупаку?

— Па хајде ти сам с њиме проговори! чак ми се подсмевају. Ја ћутим. А што је ту био један смешан Малорус, браћо, додаде он наједанпут, остављајући Кобиљина и обраћајући се свима уопште. — Причао је, како су му на суду судили, и како је са судом разговарао, а при том се залива сузама; остала су му, вели, код куће деца и жена.... А овамо је био претерано велики, сед, дебео. „Ја му, вели, кажем: нисам крив! А он, ђавољи син, све пише, све пише. Ну, кажем у себи, да хоћеш да пркнеш, ја бих се зарадовао!... А он све пише, пише, пише... Ту је и пропала моја глава!“

— Дај-дер, Васо, Богати, кончић; ови робијашки су трули.

— Ови су с пијаце, одговри Васо, пружајући му конач.

— Наши су бољи. Пре неки дан поласмо Невалида*) и код какве ли он тамо жентурине пазари, не знам! настављао је Лукица, удавајући конач према светлости.

— Код Куме, сигурно.

— Сигурно код куме.

— Па шта је било, како се свршило с мајором? упита потпуно расејани Кобиљин.

Само је то и требало Лукици. Али он ипак не настави одмах своју причу, чак као да није ни поклањао пажње Кобиљину. Сасвим мирно расправи канце, спокојно и лењиво прекрсти пода се ноге и тек онда, најзад, проговори:

— Напоследку узбуњим ја своје Малорусе, они потражише мајора. А ја сам још с јутра узајмио од суседа ножић, узео сам га и сакрио, разуме се, за сваки случај. Мајор се разјарио. Иде. Ну, велим, не бојте се, Малоруси! А они већ престали да дишу од страха, па се само тресу! Мајор дотрча: био је пијан. „Ко је то овде! Шта је то овде! Ја сам цар, ја Бог!“

Како он рече: „ја сам цар, ја Бог,“ ја се издвојим и ступим напред, настави Лукица, — нож ми је био у рукаву.

— Не, велим ја, ваше високоблагородство, а све се примичем ближе и ближе, — не, а како би то и могло бити, ваше високоблагородство, кажем ја, да сте ви код нас цар, па чак и Бог?

— А, дакле то си ти, дакле то си ти, продера се мајор, — бунтовниче!

— Не, велим, (а све идем ближе и ближе), не, велим, ваше високоблагородство, али, као што је можда и вама самоме познато, Бог је наш, који је свемогућан и свуда и на сваком месту, једини Бог, кажем ја. А и наш цар је једини, над свима нама самим Богом постављени. Он је, ваше високоблагородство, велим, монарх. А ви сте кажем ја, ваше високоблагородство, само још мајор — старешина наш, ваше високоблагородство, царском милошћу, велим и својим заслугама.

— Како, како, како, како! Само је какотао мајор, не може да говори, све се гуши. Веома се био зачудио.

— Та ево како, кажежем ја; па се наједанпут бацам на њега, па му сјурим цео целцати нож баш у трбух. Брзо се збило.

*) Народни израз, *невалид* у место *инвалид*. Пр.

Он се скотрља, и само праћакну ногама. Ја бацам нож.

— Погледајте, кажем, Малоруси; подигните га сада!

Овде ћу већ мало да одступим.

На несрећу, такви изрази: „ја сам цар, ја Бог“ и много других, овоме сличних, били су у великој употреби у старо време међу многим старешинама. Ваља, уосталом признати да таквих старешина бива већ све мање, а можда их је и сасвим нестало.

Напомињем такође, да су се особито истицали таквим изразима, и волели се истицати, већи делом старешине, који су и сами изишли из нижих чиновна. Официрски чин као да преокреће сву њихову унутрашњост, а заједно с тим и главу. Стењући дуго под патњама и прешавши све ступњеве почињености, виде се они наједанпут као официри, старешине, благородни, и, ненавикнути, у првој опијености претерују са схватањем своје моћи и значаја; разуме се, то само према потчињеним им нижим чиновницима. А пред вишима, као и пре тога, ропеки пузе сасвим без икакве потребе, што је непријатно чак и многим старешинама. Понеке ропске душице шта више са неком особитом дирљивом скрушеношћу похитају да изјаве пред својим вишим старешинама, да су они и сами постали из нижих чиновна, па ма да су и официри опет се „увек сећају свога места.“ Али према нижим чиновницима направили су се они мал те не неограниченим заповедницима. До душе, данас ће се једва наћи таквих, па се можда неће наћи никакав, који би се продерао: „ја сам цар, ја Бог.“

Ну, и поред тога, ја ипак напомињем, да ништа тако не узбуњује осуђенике, нити уопште све ниже чиновне, као ето такви изрази њихових старешина. Та дрскост самовеличања, то претерано мишљење о својој некажњивости рађа мржњу и у најпокорнијем човеку и изводи га из последњег стрпљења. На срећу, све је то сада готово ишчезло, па чак и у старије време су власти оштро пазиле на такве поступке. За неколике такве примере и ја знам.

Па и уопште буни потчињене сваки немар с више страна, свако гнушање и ђудљивост у понашању с њима. Многи мисле, на пример, ако се осуђеник добро храни, добро држи, ако се све испуњава по закону, да је већ све учињено. То је такође заблуда. Сваки, па ма ко он био и ма како да је понижен, ипак макар и инстинктивно, макар бесвесно, тражи уважање према својем човечјем, достојанству. Осуђеник и сам зна, да је осуђеник, отпадник, и зна своје место пред управником; али никаквим га жиговима, никаквим ланцима нећеш натерати да заборави, да је и човек. А пошто је он одиста човек, то се према томе и треба с њиме понашати човечански.

Боже мој! Та *човечанско* понашање може да начини човеком чак и онога, на коме је већ одавно потамнео лик Божји. Баш се с тим „несрећницима“ и ваља понашати што је више могуће човечански. То је њихово спасење и радост. И ја сам наилазио на такве добре, племените ста-

МРТВАЧКА РУКА

КРИМИНАЛНИ РОМАН

ГЛАВА 6.

(Наставак)

»Јесте, ја још тражим рада«.

»А бисте ли хтели бити секретар?«

Секретар? Ја оћутах и размишљах у себи не о таквом положају, него о томе одакле долази предлог«.

»Положај секретара? код кога«.

»Код мене!«

»То је доиста лепо од Вас, госпођо; али јесте ли размислили коме то предложете? Мени човеку под тако тешком сумњом«.

»Ви мислите што сте сумњиви због убиства Џемса Хартона.«

Њено тако неодољиво питање на мене било је доиста сурово.

»Јест, то мислим. На мене су сумњали због тог убиства и колико знам још се сумња«.

»Они који сумњају на Вас сви су будале и познавајући људе ја тврдим да је та сумња смешна. Као да бисте Ви могли бити убица! Смешно!«

Брзо скоро журно настави она:

»Ја ћу се Вама поверити ако и Ви хоћете да ми поклоните своје поверење. Што Вам казах то ћу и доказати, ако, као што се бојим, не будете неповерљиви. Ја сам доиста изгубила моју руку; погледајте и уверите се«.

Пре него што могах приметити поче она журно одкопчавати своју десну рукавицу. Тек што је две три копче скинула спаде рукавица и показа се осакаћена рука.

Ја онемим од изненађена, јер је све то било тако брзо и неочекивано, да је на мене учинило ужасан утисак.

»Ја сам«, продужи она »изгубила моју руку под таквим околностима да ми је губитак не за навек урезан у мојој памети. Од тада сваки дан и сваки сат држим да је по ново губим. Тиме сам постала богаљ; хоћете ли ми са Вашом здравом руком помоћи тим што ћете бити мој секретар? Истина нећете имати код мене, много рада, али се увек има посла; само то да Вам кажем, да награда, коју Вам могу дати није Бог зна колика. За сад ће Вам бити довољна док не нађете што боље. Даћу Вам сто фуната годишње, и бићете потпуно слободни. Није потребно да ми сад одмах одговорите, јер ћу, чини ми се, морати провести овде још дуже време, а надам се да ми бар за то време нећете одбити да будете моја десна рука. Ви ћете и сами видети како ми треба помоћи.«

Поново погледам њену онакажену руку, али се не одлучим ни за какав одређени одговор, јер је њен предлог био такав да се о њему с више страна морало мислити. Поред тога она ми је била потпуно непозната, док је она била потпуно обавештена о мени, и ако све то знала само из новина. Можда је то била каква од оних женских особењака, које не занимају свакидашње ствари.

Пошто сам промислио одлучим да одговорим њеном захтеву док се она буде бавила у хотелу. Можда ће ми кад она отпутује мој пут бити јаснији предамном.

Идућих дана имао сам довољно прилике да видим г-ђу Ласел-Тревор и да говорим с њом, а што је то више било она ми је постајала све загонетнија. У осталом она ми је давала доста посла. Била је читава хрпа хартија које сам имао да препишем — хартија које су ми изгледале сасвим незнатне. Док сам то радио она ме је непрестано прекидала и непрестано брбљала.

При тим разговорима она је много ствари из мога живота сазнала, док ја ништа нисам могао дознати о њој. Само сам то видео да је она врло раздражена жена и заповедничког држања. Она као да је држала да је моја служба код ње велико добротинство за мене и да је требало да је за то безусловно слушам.

У мојој нарави није било да осећам одвратност према каквом човеку, али преко моје воље све је више у мени освајала права антипатија према г-ђи Ласел-Тревор. Мене је обузимало врло непријатно осећање, као да она пази на мене, да ме испитује и да се са мном игра као мачка с мишем.

Да би се моја незгода још увећала, ја сам се све више уверавао да ми и нови келнер прати сваку стопу. А видео сам и то да тај шпијун редовно прислушкује и моје разговоре са г-ђом Ласел-Тревор и одавно сам желео да га при том ухватим.

Једно вече не могах спавати те хтедох још пушити али не могах да нађем лулу. Тада се сетим да сам је доле у соби оставио и брзо се одлучим да је донесем.

Тек што сам отворио врата од собе, натрапам на неки тамањ предмет. Пре него што сам могао видети које то био, он је већ био оборен на земљу. Кад је се дигао он је се непрестано извињавао и ако сам могао видети да том шпијуну келнеру баш није била пријатна моја брза радња.

ГЛАВА 7.

С дана на дан све ме је више мучила сумња и немир. Плашило ме је осећање да ме нека мрежа све јаче, стеже. Сваким кораком који сам учинио, изгледало ми је да све дубље падам. Такво стање доиста ме је јако плашило и о томе сам често мислио у мојим усамљеним шетњама, које сам радо чинио у вече по кеју, да бих се колико толико ослободио од мука и брига код куће.

Једно вече враћајући се у хотел видим једног човека који је гледао да се сакрије у помрчини.

Одмах сам опазио шта хоће, кад ме је опазио гледао је да се сакрије од мог погледа. Ја сам мислио да је то келнер који ме као и обично вреба. Брзо му приђем и пре него што је он то приметио, ја га ухватим за раме.

Тек што сам хтео да га питам зашто ме он шпијунира кад се ја, погледавши га из ближе зачудим кад видех да сам се преварио. Овај човек био је мањи и слабији од новог келнера, и показивао је много

решине. Видео сам утицај, који су чинили на те понижене. Неколико пријатних речи, и осуђеници су се готово препорађали морално. Радовали су се као деца и као деца су отпочињали волети.

Напомињем још једну чудноватост: сами осуђеници не воле и сувише фамилијарнога и већ и сувише добродушнога старешину у опхођењу са њима. Он хоће да цени и поштује старешину, а ту га некако престаје поштовати.

Осуђеник би, например, волео, да његов управник има ордене, да је личан, да је у милости код каквог високог старешине да је и оштар, и важан, и праведљив, и да чува своје достојанство. Такви осуђеници више воле: значи сачувао је и своје достојанство, и њих није увредио, дакле, и све је добро и лепо.

— Мора бити, да су те добро ишибали за то? мирно примети Кобиљин.

— Хм! Шибали, брате... оно истина је, да су ме шибали. Алеју, дај-дер маказе!... Па шта је то, браћо, зар данас неће бити коцкања?

— Ту скоро пропило се све, рећи ће Васја. — Да се није пропило, онда би, можда и било.

— Да није! За то »да није« и у Москви дају сто рубаља, примети Лукица.

— А колико су теби, Лукице, дали за све, једно на друго? проговори опет Кобиљин.

— Дали су ми, пријатељу драги, сто пет. Него, шта хтедох рећи, браћо: та у мало што ме нису убили, прихвати Лукица, оставивши опет Кобиљина. — Дакле, кад су ми доделили тих сто и пет, поведоше ме у потпуној паради. А догле никада још нисам био опробао бича. Непрегледне светине се скупило тушта и тама, слегла се цела варош: чуло се, да ће казнити разбојника, убилца. А већ и како је глупа та светина, не унем просто ни да кажем. Тимошка (целат) ми скиде одело, положи ме, па виче: »држи се, ожећи ћу.« Чекам: шта ће бити? Кад ми приши једанпут, — као да сам хтео да викнем, отворио и уста, али гласа у мени не беше. Глас ми, дакле, заостао. Кад ми приши други, е онда, веровали или не веровали, већ нисам ни чуо, како су два избројали. А кад сам опет дошао себи, чујем како броје: седамнаести. Тако су ме, брате, четири пута затим скидали с кобиле*); одмарао сам се по по сатата: поливали ме водом. Гледам на све, са избуљеним очима, а овамо мислим: »ту ћу и да умрем...«

— А ниси умро? наивно запита Кобиљин.

Лукица га одмери безгранично презривим погледом; а смех се разлиже.

— Е што си шаљивчина!

— На тавану***) ти није најздравије, напомену Лукица, као кајући се, што је могао да се разговара с таквим човеком.

Ма да је Лукица и убио шесторо људи, али се у тамници њега није нико никада плашио, и поред свега тога, што је он, можда, у души желео да важи за страшног човека... (Наставиће се)

*) Клуна, на којој се вршило овакво кажњавање. — Пр.

**) У глави. — Пр.

више отпора него онај. Он се изјавише под мојом руком као јесуља, али ја га држах чврсто и извучем га на светлост. И кад сам му ту погледао у лице ја узвикнух од чуда „Шта, то сте Ви, Џемсе Сутаме-Барнесу. О Боже“.

Тек што сам изговорио те речи кад ме он одмах баци на земљу. Од страха ја сам био неспособан за сваки отпор, јер онако исто као и први пут он ме је бацио просто као куглу. Једва сам знао како је то било да сам ја лежао простр на земљи. Руком ме је био ухватио за гушу а коленом притиснуо ми груди. Лупеж се био толико нагнуо мени да сам осећао његово дисање.

„Дакле опет сте ту“ рече он опором. „Ако и најмањег гласа пустите од себе, одмах ћу Вас убити. Али одмах да ми кажете шта хоћете Ви од мене? Разумете ли?“

Да би своје питање још више оснажио он јако удари моју главу о калдрму. Чудио сам се да је моја лобања могла то издржати. Био сам потпуно у власти његовој а на несрећу било је већ врло доцкан, тако да је улица била већ скоро сасвим пушта. Тако је могла протећи цела ноћ, пре него што би ми ико у помоћ притекао.

„Уклоните руку с моје гуше, јер не могу да говорим. Ви ћете ме удавити“ стењао сам ја.

„Прво ми дајте реч да се нећете маћи кад Вас пустим иначе погледајте“.

У његовој руци био је тако ужасан нож каквог нисам никад видео.

„Дајем Вам моју реч“ одговорим ја.

Он тада диже руку с моје гуше и ја почех лакше дисати ма да ме је коленом једнако притискивао.

„Да се нисте макли, или ћете погинути“. С тим речима метну ми он нож на гушу и продужи:

„Сад ми брзо одговорите на моја питања. Шта хоћете Ви од мене“, рече он а очи му севаху од љутине, „како сте дознали да се ја зovem Џемс Сутам“.

„То ја нисам никад знао. Истина је то да је случајно то и моје име.“

„Шта кажете.“

„Кажем Вам да се случајно и ја тако зovem. Ако Вам је по вољи можете ми претрести цепове, и онда ћете се уверити о истини мојих речи. Мене тако исто мало интересују Ваше ствари као и Вас моје.“

„То Ви онда нисте полицаиста, приватни детектив, шпијун или тако штогод? Можете ли ми се заклети на то“.

„Врло радо, ако хоћете. Ја сам само један сиромаш книговођа, који Бог зна од кад лута без занимања. Зашто се Ви мене бојите то је за мене потпуно загонетка“.

Он оклевах мало, за тим прогунђа:

„Ја не знам да ли ми кажете истину — ја једва верујем али ја ћу то сазнати како било. Ако Вас сад пустим могу ли Вам веровати?“

„Можете! Ја Вам још један пут дајем реч“.

Он ме пусти и ја устадох.

Отресајући прашину са мојих хаљина погледам још један пут мога нападача и тек тада видим како је јадно изгледао тај

човек. После нашег првог кратког виђења, изгледало је да је јако опао.

„Ви изгледате да нисте баш у изобиљу живели“, рекох му ја.

„Доиста не, пошто морам да се вуцарам као скитница. То човека брзо уназади.“

„Зашто Вас је нестало тако нагло? Г-ђа Барнес саопштила ми је да сте Ви њен муж и ја сам држао да Ви, као њен муж, не треба да трпите никакву невољу“.

Он ме гледаше подозриво. „Тако; дакле признала Вам је то! А шта Вам је још казал“.

„Ништа важно! Знам само то да је она била изван себе чим Вас је нестало; а нарочито од оног случаја са Донканом Ротвелом.“

Као да смо се договорили били смо прешли улицу и иђасмо кејом један поред другог, узимајући правац ка центру вароши.

И ако нисам без намере учинио последњу примедбу ипак нисам мислио да ће то тако јако дирнути мога пратиоца.

Опет ме тај човек зачуди и уплаши. С почетка стајаше као укупан, па се онда одједном, као ван себе обрте у кругу и опет засија нож у његовој руци, док ме је левом шчепао за гушу. Али сад ми испале за руком да га одгурнем.

„Шта значи то, за име Бога? Јесте ли Ви при себи човече“.

Он простења „какво је то име што сте сад изговорили? Чујете ли, поновите га још један пут, ако смете.“

Он опет ужасно замахну ножем; изгледаше да је ван себе од узбуђења.

„Донкан Ротвел, човек који је убијен на прагу Ваше куће.“

„Донкан Ротвел — убијен на прагу моје куће —?“

Нож му испале, из руку и његово тело поче тако дрхтати да сам мислио да ће умрети.

Брзо као муња сагнем се, ја за нож и чврсто га стегнем у руци. Он као да није то приметио, него укочено гледаше преда се и непрестано гунђаше „Убијен на прагу моје куће.“

„А где сте се Ви тако дуго крили да нисте чули ту страшну вест коју непрестано говорите.“

Ја видех како се он мучи да дође себи. После неког времена рече он, као да се из сна пробудио. „Ја нисам ништа чуо и због тога не могу да разумем ту ствар. Причајте ми подробније о томе.“

Док сам му ја причао, оштро га посматрах и уверих се да му тај страшни догађај доиста још мора бити непознат. Он је пажљиво слушао и гутао сваку моју реч.

По целом његовом понашању изгледаше ми све невероватније да је он суделовао у том трагичком догађају.

Док сам му причао наслонио се на једну ограду, која нас је одвајала од воде и видех да мој пратилац и не гледа у мене, него да укочено гледа у реку.

Кад сам свршио, поћута он мало и запита ме „Да ли сам Вас добро разумео да се до сад није открио никакав траг од злочинаца.“

„Ни најмањи.“

Ако се нисам преварио, један осмех заигра око његових усана.“

„И при том нашли сте га у истом тренутку кад је злочин извршен.“

„Да сам само један секунад раније ушао ја бих затекао убицу на делу“.

Сад се он гласно насмеја, — то је било немило смејање.

„За име Бога, човече, не смејте се тако страшно! Хвата ме језа по целом телу.“

Он ућута. Полако његово лице доби такав израз као да му мисли лутају Бог зна куд.

После подуже времена прекиде он ћутање и мрмљање као да се заборавио, и као да не зна да сам ја ту „каква је то жена“.

То рече и он ја тачно разумедох његове речи и ако их је скоро само уснама промрљао, те речи које је он изговорио пола чудећи се, пола презирући. И опет дубоко ућута.

ГЛАВА 8.

Сва моја вештина не поможе ми ништа да Барнеса навратим да иде кући. Ја му говорих да не чини право ни себи ни својој жени и да он на себе навлачи сумњу тиме што се крије — али све, узалуд; он се не даде навести да се са мном врати у хотел. Једино што ми је обећао било је то да ће доћи чим буде време за то. Шта је с тим мислио, нисам разумео.

А и од мене захтевао је он обећање т. ј. моју реч да ја нећу његовој жени казати ништа од нашег разговора. Тек кад ме је он преклињући молио за то говорех да је то најбоље за његову жену и за мене, испуним му ја захтев. А није ми дао ни најмањег трага где се он крије.

Најзад узме он од мене сав готов новац што сам имао при себи.

Г-ђа Барнес дала ми је кључ од кућних врата, да не бих морао чекати ако бих се задоцнио. Тек што сам метнуо кључ, кад се врата изнутра отворише и преданом се нађе нови келнер. И тако доцкан на његовим уснама опет је био осмех.

„Шта ћете Ви овде тако доцкан“ упитам га ја „Ви знате добро да ја носим кључ од куће собом.“

Он укочено и учтиво одговори „Ја сам овде постављен за ноћног вратара.“

„Али не треба мене да чекате. У осталом овом приликом хоћу да Вас питам, шта је што Ви пазите на све моје радње па и најнезнатије? Ви морате имати нарочитог разлога за то, али ја Вам кажем једном за свагда да ја хоћу да чиним у овој кући оно што је мени по вољи, догод сам ту. Ако Ви будете и даље вребали од куд ја долазим и шта радим. Ви ћете добити батина. У то будите уверени.“

Келнер не одговори ништа. Са чврсто стиснутим уснама стајаше он као да није разумео смисао мојих речи, али сам му у очима читао да се не љути на мене.

Кад сам у соби хтео да навучем спаваћу кошуљу испале једна цедуља из ње, кад сам је дохватио, видео сам само четири речи „Ви сте у опасности“; написане познатом руком г-ђе Барнес.

Доиста веома тајанствен хотел. Питање је било ко је ту загонетнији, човек или жена. Неколико дана газдарица ме је избежавала. Поред свега мог труда да је увучем у разговор, нисам могао од ње речи ишчупати. Шта јој је сад било да ми пошаље ово тајанствено писмо?

Дакле ја бејаш у опасности. Ако овако и даље потраје настаће опасност да и памет изгубим.

После последњег састанка са г-ђом Ласел-Тревор остале су ми још неке хартије да препишем. Ја сам увек радио у њеној соби после доручка.

У јутру, после те чудне ноћи, одем као и обично код ње.

Али место да као обично мој поздрав пријатељски примио она ме дочека немилостиво са прекором мислим ли ја да она нема и друга посла.

Ја нисам ни најмање покушавао да се браним узимајући да је г-ђа данас нешто нерасположена. Ја поновим још једанпут да ли г-ђи треба моје услуге.

Веома ме је зачувило како ми је она одговорила; ја сам мислио да имам посла са једном дамом.

Не питајте ме тако лудо. Ви као да мислите да сам ја Ваша слушкиња а Ви мој господар. Седите и почните одмах Ваш рад.

Ја учиним као што је она захтевала јер није пристајало да се са оном, која ми даје рада, пустим у претресање. Просијаци не смеју полагати права, али сам се надао да таква болесна стања неће бити честа код ње, што би ми наравно било врло немило.

Тек што сам почео да пишем она се опет показа врло незадовољна мојим радом.

Ја сам стрпљиво подносио њене прекоре, али баш то изгледало ми је да се све више дражи место да је утишава. Она ми је говорила такве речи да их ни један шегрт неби могао мирно поднети.

Кад је видеда да сам ја ипак миран њен гнев још више се надражи. Она скочи и изјури на врата.

Видео сам да нећу моћи дуго код ње издржати. И ако још нисам знао шта ћу да радим, нисам хтео да трпим њена кињења.

Узалуд сам хтео да дознам зашто су ове неуређене и без вредности хартије биле завијене у веома скупоцен завој, у коме ми их је предала г-ђа Ласел Тревор.

Наједанпут наиђем на једно писмо, у коме ми се рукопис учини веома познат, јер га је невежбана рука писала. Као муња сену ми кроз главу да је том истом руком потписано писмо Донкана Ротвела. Могао бих се заклети да их је иста рука писала. Како је могло доћи писмо Донкану Ротвела међу хартије г-ђе Ласел Тревор.

На писму није било ни датума, ни адресе, само је писано „Моја драга Амалија“. Ко је била та драга Амалија? Док сам ја то размишљао појави се опет г-ђа Ласел-Тревор.

И ако нисам ништа говорио видео сам да је она разумела у чему је ствар, приђе одмах мени великим корацима и истрже ми писмо из руку.

Она изгледаше ужасно узбуђена; жиле на челу биле су јој јако набрекле а усне јој дрхтају као у грчу.

Пошто ми се чинило да она од беснила не може да говори ја сам гледао да утишам ствар, рекавши јој сасвим мирно.

„Желите ли г-ђо да и то препишем.“

„Чудовиште“ рикну она. „Ви сте један сасвим обичан лопов.“

„Госпођо!“

Њен глас био је тако мрзак и њен гнев према мени тако без разлога да ја нисам знао шта да радим у том тренутку.

„Где сте украли ово писмо.“

Ја се дигох са столице. „Г-ђо Ласел-Тревор, Ви сте сувише раздражени“ рекох ја мирно. „Ви се варате ако мислите да сам ја Ваш роб кад сте ме узели за свог секретара.“

„Ви лукаво црето! Немојте више да ми се претварате, јер ћу Вас одмах јавити полицији због крађе.“

Ја јој гледах у лице; она је изгледала као фурија.

„Изгледа да сте јутрос рђаво расположени, али се надам да ћете ми се извинити чим Вам буде боље.“

С тим речима пођем вратима, али ми она спречи, наслонивши се леђима на врата.

„Немојте мислити да ћете ми умаћи или да ми Ваше понашање може импонувати. Ја сам Вас посматрала од почетка. Ја сам познавала Џона Хартопа тако исто као и Ви, и кад је он био убијен, ја сам се заклела да ћу његовог убицу одвести на вешала. Од кад сам овде ја Вам пратим сваки корак као осветница његове крви. Треба још само једна маленкост па да се потпуно уверим у Ваш злочин. Будите уверени да ћу Вас наћи, ма побегли на крај света. Ја ћу Вас наћи и одвешћу Вас на вешала.“

Ја сам мислио да она није при себи те јој мирно рекнем.

„Но, сад кад сте ми све то изговорили ваљда ћете ме пустити да прођем.“

„Дакле Ви таквим тоном смете са мном да говорите. Ви сте дрзак. Али ја сам то одмах видеда. Немојте мислити да ме то изненађује. Један тако окорео зликовац као што сте Ви, не да се тако лако збунити; то сам ја знала. Можете ићи. Само још нешто, чујте. Ваша крила биће скоро подсечена и скоро ћете Ви бити у затвору. Ја ћу тако исто имати мало сажаљења према Вама, као и Ви према Вашој несретној жртви што сте имали, која је тако невинно пала у замку. Не заборавите да ће Вас свуд наћи моји шпијуни ма куд отишли. Што год будете учинили ја ћу то одмах сазнати, јер ја ни за један секунд нећу упустити конач из руку.“

Кад је прекинула говор да одахне, ја се поклоним.

„Хвала Вам г-ђо што ме пуштате; сматрам за част што се тако интересујете за тако незнатног човека као што сам ја.“

Она ме доиста пусти, али усељено.

Не бих се чудно да је у последњем тренутку покушала и да се туче. Али толико је се још могла савладати.

Кад сам изишао на врата она пође за мном до степеница тако да сам мислио да и она хоће да прође; ја се уклоним у страну да јој уступим место, али она не

обрте главе; ја наставим пут али опазим да она још једнако стоји на првој степеници и посматра ми сваки корак. Пре него што ће ме изгубити из очију довикну ми она грозним гласом страшну реч „убицо“.

ГЛАВА 9.

Морам признати да и ако сам се трудио да изгледам равнодушан, ипак ми је пролазећи кроз двориште било веома тешко.

Што је један човек више у праву пред једном гневном женом то више губи од свога достојанства кад према њој чини употребу од свога оружја.

То је за мене било тако неочекивано да с те стране и тако правце будем окривљен. Никако ми није ишло у главу да ме она жена окривљује за убиство коју сам сматрао за свог доброг духа.

Увиђајући да ја хоћу што пре да се извучем испод бесних напада њеног језика, она ми је довикнула ону страшну реч на месту где су и други морали чути. Ја сам опазео да је слушкиња са отвореним очима и ушима стајала на коридору и слушала, док је на дну степеница стајао увек пажљиви келнер.

Кад је се овај уклонио у страну да ме пусти да прођем, још једном зазвони њен глас иза мене „Пустите га још сад, да се истрчи. Његов је пут близу краја и он ће раније него што слуги бити у рукама полиције.“

Једва сам се савладао да тога келнера не сматим, док ме је она фурија на степеницама грдила.

Ни сад нисам хтео да се вратим и да тој вештици одговорим на њене оптужбе, него ми прво паде на памет да потражим г-ђу Барнес, газдарицу од куће. Она је била на првом месту одговорна за све што се у њеној кући дешава. Али тек што ме је угледала она ми показа погледом да не треба да јој долазим, па је нестала.

Глава ми је горела те изиђем на улицу да се освежим.

Зла судба која ме је потерала, постајаше с дана на дан све несноснија.

Узевши да је г-ђа Ласел-Тревор суманута то сам ипак морао признати да је као таква врло систематски радила. Остане ли она при свом уображењу, то су за мене могли настати ако не директне опасности, а оно најодвратнији положаји.

Да ли није било из основа погрешно од мене што сам њено беснило дочекивао тако мирно, место да јој тако исто одговорам? Ако ме доиста затворе то ће та околност бити можда отежавајућа за мене. При помисли на таку могућност изби ми ладан зној по челу.

Још се тачно сећах речи те жене да ће она пазити на мене. Нехотице се окренух да видим да ли доиста когод у том тренутку не пази на мене. Нисам могао то опазити пошто сам био на најживљем крају кеја, где је и најневештијем шпијуну лако било да га не опазим.

(Свршиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињено нам је питање: треба ли наплаћивати таксу за потврду општинских књига: дневника, партијалника, књиге договања итд., коју врши полицијска власт по досадашњим правилима о рачуноводству и деловодству?

Како нам је познато, до сада је разнолико поступано при потврди ових књига, па су неке власти наплаћивале таксу а неке не.

Знамо и то да су, чак и неједнака обавештавања давата од стране надлежних у конкретним случајевима.

Ми налазимо, да ову таксу не треба наплаћивати, јер се рачуноводство у општини не води на начин, који сада постоји, по доброј вољи општинске власти, него је то службени и дужносни посао, који потиче из закона о устројству општина у колико се ове јављају у својству државних установа, те по т. 5. чл. 2. и тач. 2. чл. 3. закона о таксама не подлеже плаћању таксе.

У осталом по чл. 110 садашњег закона о општинама Гл. Контрола прописале нова правила о рачуноводству, којом ће приликом свакако и то питање бити регулисано.

Један општински писар учинио је ова питања:

1, како ће се наплатити спорна такса у случајевима, где се вредност спора не може одредити, као што је случај службенисти?

2, како ће се наплаћивати такса и од кога лица, кад је тужилац ослобођен од плаћања таксе, или кад се он у току спора изравна са туженим, или се пресудом судском вредност спора сведе на мању меру; и,

3, да ли општински судови или сељани једнога села, могу уступити својим суграђанима у својину делове општ. утрине, без одобрења надлежне власти па ако не могу, онда која је власт надлежна за одобрење?

Под претпоставком, да овај писар чини предња питања у намери, да се у даним случајевима зна управљати у кругу своје надлежности, ми одмах констатујемо, да општински судови у случајевима спорова немају ништа са законом о таксама, пошто се такса по закону о таксама наплаћује само код државних власти, у колико ова дужност није наметнута и општинама тач. 98. таксене тарифе, те по томе, за спорове грађанске природе наплаћују се таксе по § 23. грађ. суд. поступка под а, б, в, и г.

Како пак овом законском одредбом није регулисан случај спорова, који су непроцењиви, као што је службеност то се у оваквим случајевима неће наплатити никаква друга такса сем оне из тачака: б, в, и г, § 23 грађанског судског поступка.

На питање под 2. имамо да одговоримо, да по § 23. таксу плаћа *губећа страна*, ако не докаже општинским уверењем да је сиромашног стања.

Таксу треба наплаћивати увек на целу суму, која се тужбом тражи, без обзира на то, како ће се вредност спора кретати у даљем току рада, па чак и на случај поравнања после повереног спора.

Што се тиче питања под 3. оно је, признајемо, остало нерегулисано законима.

Стара уредба о шумама, која је, истина, почешће била предмет незгодне оцене, регулисавала је ово питање до ситница.

Укидајући ову, закон о шумама није ни додирнуо питање о давању општинских утрина сиромашним суграђанима.

Према томе, давања општ. утрина на досадашњи начин не може више бити.

Сада би једно могло бити отуђивање општ. имовине по одобрењу Држ. Савета у смислу тач. 6. чл. 94. Устава земаљског, пошто се, претходно за то изјасне опт. суд, одбор и збор дотичне општине.

* * *

Имамо овакво питање:

„Један грађанин општине Н-ске умр'о је пре извесног времена, а након себе оставио двоје деце и жену.

Убрзо по његовој смрти, умрла су оба његова детета, а жена се преудала.

Како умрли грађанин има и рођеног брата, то овај тражи да наследи имање умрлог. Да ли је наследник брат или удова?

Како овде није задружни одношај, то се ово наследство има да регулише по § 401. и 402. грађ. законика.

И, како је удова умрлог преживела своју децу — децу умрлог — то је она њихов наследник а брат умрлога нема никаква права на имање деце умрлога.

* * *

Један општински писар пита:

„Имају ли свештеници права да наплаћују изводе умрлих и рођених, кад ове тражи званичним актом старатељски судија, ради образовања масе?“

По тач. 7. чл. 5 закона о уређењу свештеничког стања, свештеници издају све изводе бесплатно, кад год их власти по званичној дужности захтевају.

Како је и образовање масе један од послова званичних, то и изводи, тражени око овога, не подлеже ни такси из тач. 10. чл. 8. поменутог закона, нити пак онај из тачке 61. таксене тарифе закона о таксама.

* * *

Један општински писар пита:

„Кад општинска власт осуди неко лице по § 375 а кривичног закона на затвор и плаћање трошкова, па затвор издржи у року од три месеца, али се у овоме року не наплате и трошкови, на које је осуђен, да ли се они могу наплатити и после три месеца, или је право наплате застарело?“

Застарелост предвиђена § 396 крив. зак. односи се само на казну, а не и на накнаду штете и трошкова, као што се то види и из § 397 поменутог закона.

Према овоме, трошкови досуђени пресудом могу се наплатити и после три месеца.

* * *

Писар општине слатинске учинио је ово питање:

„По члану 111 закона о непосредном порезу, казниће се, поред плаћања редовног пореза, са четири пута оном сумом колико утајено имање или утајени принос треба држави да плати у име непосредног или обртног пореза и државних приреза, сваки онај, за кога се докаже, да је стање, било у непокретностима, било у капиталима или приносима прикрио.

Према овоме, кад се код појединих лица нађе, да су при премеру земљишта 1885 год. своје имање пријавила мање, него што је оно износило н. пр. извесна парцела је велика пет хектара а она пријављена само два и т. сл. хоће ли се ово узети као грешка, или ће се узети као намерно прикривање, нарочито што ово доцније није поправљено, и треба ли их казнити или наплатити само редован порез. И, ако ова лица треба казнити, припада ли потказивачка награда општинским и државним службеницима која је прописана чл. 119. поменутог закона?

Познато је, да су за време пописа земљишта, вршеног у 1884 и 5 години, просторност појединих парцела одређивале пописне комисије протим множењем аритметичких средина супротних страна земљишта, узимајући да је тако нађена величина тачна, ма да она никад то не може бити, ако земљиште случајно није квадрат или правоугаоник, а сопственици земљишта давали су само меру појединих страна земљишта.

Већ сама ова околност, што сопственици нису ни одређивали величину земљишта, него комисије као државни органи, искључује могућност казнене одговорности, ако величина пријављених парцела није тачно пријављена, по што се не може утврдити намера за прикривање.

Све што се сопственицима може ставити на терет то је, да плате редован порез на вишак, који би се стручним премером нашао.

Код случајева, пак, где је цела парцела остала непријављена, долази казнена одговорност по члану 24. закона о попису људства и имаовине, с обзиром на чл. 111. зак. о непосредном порезу, јер се ту разложно претпоставља намера за прикривање, које собом вуче и кривичну одговорност.

Под претпоставком, да су државни и општински органи дужношћу својом позвани, да штите државне интересе, они не би могли имати права на потказивачку награду по чл. 119.

Али, кад се узме у обзир, да тај исти одношај стоји и код царинских, кријумчарења па је тамо усвојена награда за царинске органе уз извесна ограничења, онда би је требало и овде усвојити.

* * *

Писар општине луковске, учинио је ова питања:

а, „У тач. бр. 75. таксене тарифе закона о таксама стоји: „за одобрење привременог механисања у згради, која нема месно механичко право годишње се плаћа по 100 динара.“

Према овоме, да ли механиције, који привремено механишу у обичним зградама од слабог материјала, у селима, на основу § 31. уредбе механичке, треба да плаћају сваке године горњу таксу, или један пут за свагда; и,

б, у члану 156. закона о монополу дувана стоји: ако осуђени не би имао покретности или непокретности по другом стабу овога члана, од куда би му се могла наплатити казна по овом закону, замениће му се ова затвором, рачунајући пет динара за један дан затвора.

А од непокретног имања, за казне по овоме закону, може се узети само једна трећина имања, које кривац има преко оног, које му се по грађанском судском поступку не може продати за дугове.

Ако кривац по овом закону буде кажњен са 90 дин. казне а непокретног имања — преко онога што му штити § 471. грађ. суд. пост.

— нема, већ има само од покретности 6 оваца и покућанство, дакле мање од онога што му закон штити онда може ли општински суд таквом кривцу дати уверење о сиромаштини, те да му казна новца буде замењена затвором?...

Прво питање било је предмет оцене господина Министра Финансија, као надлежног, и оно је расправљено расписом његовим од 13. октобра 1897 године Пр.Бр. 24.938, који гласи овако:

„Расписом од 22. јула о. г. ПрБр. 15.427, објашњено је, да ће се такса из тачке 75. новог закона о таксама наплаћивати и за она права на привремено меанисање, која су добијена за време, кад је важио стари закон о таксама.

Поводом жалаба, које су по овоме поднесене, поново је проучена ова ствар и прибављено мишљење Сталног Правничког Одбора, на је нађено, да по члану 56. садањег закона о таксама треба ове ствари сматрати за свршене чим су решене, и да према томе нема места примени новог закона и за она права привременог меанисања, која су решена по старом закону, већ да тачка 75. важи само за случајеве, који наступе по овоме закону.“

Према овоме, сви они, који су добили право на привремено меанисање пре закона о таксама од 16. децембра 1896. год. не ће плаћати више никакву таксу, а сви они, који су ово право добили после горњег рока, плаћаће сваке године по 100 динара.

И друго питање расправљено је расписом господина Министра Финансија од 18. новембра 1890 год. АБр. 4812, који, у колико се на ово односи, гласи:

„Друга опет начелства питала су ме, како се у погледу на наплату казне из покретности кривчеве има разумети чл. 155. новог закона о монопољу дувана.

Да бих по овим двама питањима могао дати објашњење у свему саобразно закону, ја сам питања та упутио на мишљење Правног Одбора, и он ми је дао овакво своје објашњење:

„Питање о наплати казне по чл. 155 новог закона о монопољу дувана, има се тумачити на овај начин:

Ни којим законом, па ни чл. 155. закона о монопољу дувана, нити, пак, § 471. грађан. суд. поступка, није кријумчару дато благодетељање да му се казне и накнаде не могу наплатити продајом покретности. На против, из горњих прописа и тачке 16. правила Министра Правде од 4. децембра 1879 год. код § 471. грађ. суд. поступка види се јасно, да се осуђеном кријумчару као и другом кривцу (осуђеном) може и од покретности продати колико је доста за измирење досуде.“

Као што се види, ми смо се овде послужили расписом господина Министра Финансија, којим је истина објашњаван чл. 155 закона о монопољу од 1890 године, али то не мења ствар, јер је исти принцип из старог чл. 155 унесен у садашњи чл. 156.

Према овоме, за извршење пресуда по закону о монопољу на дуван, може се продавати сва покретност кривчева а од непокретности само једна трећина од онога, што дужнику претиче преко онога имања, које му се по § 471 грађ. судског поступка не може продавати за дугове.

Један средњи писар тражи обавештења за овакав случај:

„Извесна личност, кажњена је пресудом средње власти за бесправан лов. Пресуда средње власти саопштена је благовремено овој личности, и она изјави жалбу Г. Мин. нар. привреде у закону року.

У Министарству народне привреде пресуда је застарела, јер у законом року није донесено никакво решење по жалби и пресуда враћена средњој власти: да даље по закону поступи.

Старешина средњи ставља за овим овакво наређење: *извршином одељку да наплати таксу.*

Настаје сада питање: може ли се у опште наплатити такса, кад правилност пресуде није ни цењена у Министарству, те се не зна, да ли би била оснажена или не.“

Због тога, што је пресуда застарела према осуђеном пре, него што је постала извршином, цела је ствар, према њему, враћена у првобитно стање, у стање, дакле, које је постајало пре осуде, те, по томе, има се сматрати да пресуда и не постоји, па се по њој ни такса не може наплаћивати.

Овако, у осталом, мисли и сам достављач овога случаја.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јосиф Граншав, грађевинар из Бечкерека, који је живео у Крагујевцу, учинио је кривцу из § 104. крив. закона па је негде отишао. Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 7.504, моли све полиц. и општ. власти да Јосифа у случају проналаска упуте њему ради спровођења суду с позивом на предњу нумеру акта. Јосифу је 48 година, ожењен је има шесторо деце.

Рањела Т. Ђокића, из Црне Траве среза власотиначког, тражи начелник истог ср. актом Бр. 7993., према захтеву команданта I. пук. окруж. команде. Рањелу је 39 година, средњег је стаса, прсију добро развијених, очију и косе црних, браду брија; у одељу је био сељачком.

Лазар Барутнић, син Марије Барутнићке из Београда, отишао је од куће још пре две године па се ни данас није вратио нити се јављао својој мајци. Њему је 20 година раста је средњег, лица округла, косе и очију смеђих, нос правилна. Према тражењу фимилије Управа града Београда актом Бр. 17.132 расписује за његов проналасак.

Богосав Марковић, син почив. Луке Марковића б. из Михаиловца, који је био шегрт код Данила Станчевића, ашчије из Смедерева, побегао је од свога газде 8. пр. м. и није се вратио. Њему је 12 година, стаса малог, у одељу сељачком са шајкачом на глави. Начелство окр. смедеревског актом Бр. 6.144 моли све полиц. и општ. власти да Богосава у своје кругу потраже и нађеног упуте њему с позивом на горњу нумеру акта. УБр. 17.106.

Недељко Николић, тежак из б. села Русца у Турској по досељени у Г. Селу окр. врањског, још у октобру месецу пр. год. отишао је од куће ради печалбе у унутрашњост Србије па се ни до данас није кући вратио. Његов син Петар Недељковић из Г. Села достављајући овај случај власти изјавио је сумњу да није убијен или негде умро, па с тога начелство окр. врањског моли све полиц. и општ. власти да у своје кругу учине нужне извиђаје и о резултату да га известе с позивом на Бр. 6863. Недељку

је било 60 година, плав, сед, оштро говори средље је величине. Од одела имао је на себи гуњ, чакшире и прсдук од сукна, на ногама опанке, на глави пешкир обвијен по турском обичају. УБр. 16.211.

Милутић, син Саве Ловадновића бравара из Београда, отишао је од куће још 2. пр. м. незнано где, и није се до данас вратио кући.

Милутићу је 17 год. растаје средњег, сувољав, лица дугог, косе плаве, очију плавих, нос правилног; на потиљку с леве стране има младеж; без браде је и бркова — носав. На себи је имао од одела: чакшире и гуњче од црног сукна шајка — на ногама ципеле, на глави шешир црни чојани.

Управа града Београда актом Бр. 16.788 расписује тражење, за несталим Милутићом о чијем проналаску треба је известити.

Вељко Бошковић, из Вел. Села, среза врачарског, пре пет месеци напустио је своју жену Босиљку па не рекав јој ништа отумарао је у свет. Он је родом из Турске, у опште је плав, омален има му 40 год., бркова крупних; био је у одељу сељачком.

Начелство окр. београдског актом Бр. 4323 моли све полиц. и општинске власти да у кругу своје оброте пажњу за проналасак Вељков о чему да га известе, а с њим надлежно да поступе.

Андреја Матић, кувар код Панте Николића, из Београда напустио је свога газду и отишао негде. Андреја је родом из Витоља има му 62 г., стаса је средњег, косе седе, особитих знакова нема. Управа гр. Београда актом Бр. 16.993. расписује тражење Андријино о чијем је проналаску треба известити с позивом на горњу нумеру.

ПОТЕРЕ

Новица Ђурић, из Прњавора окр. крушевачког извршио је крађу неком Обраду, надничару код Стевана Илића тамеш. па побегао. Украо му је: 1 револвер црних корица од 6 пука, 1 црни шешир и 30 дин. у новцу. Новици је 17 год. у одељу је сељачком, на себи је имао гуњ и чакшире сукнене. Начелство окр. крушевачког, актом Бр. 4.860 моли све полиц. и општинске власти да у своје кругу потраже Новицу па са нађеним и покрађом надлежно да поступе УБр. 18.796.

Ноћу, између 21. и 22. маја ов. год. непознати лопови, пробили су бачвару Мике Стојковића, из Шапца, среза расинског, округа Крушевачког, и украли су из исте следеће ствари: 1 атласно либаде, фистан, женску халину, вунену мараму, 5 вунених сукања, 5 пари мушких чарапа, 20 аршина уваљаног сукна, ново гуњче, нове чакшире, фермен, женску памучну кошуљу, 5 нових шамија 4 киле беле вуне у куделицама, све у вредности 249 дин. Моле се све полициске и општинске власти, да живо потраже лопове и покрађу, и у случају проналаска спроведу их начелству окр. крушевачког, с позивом на Бр. 6.178. УБр. 18.599.

Иван Ђурчић, из Чачка, има да се спроведе суду на осуду, за дело из §. 213. крив. закона али се не зна где се од пре 20 дана удалио. Њему је 20 год., без браде и бркова, омален, у опште црномањаст. Моле се све полициске власти, да Ивана живо потраже и нађеног спроведу начелству окр. рудничког с позивом на Бр. 8511. Власти ближе Београда могу

га сировести и Управи гр. Београда с позивом на Бр. 18.545.

Четири непозната зликовца, 5. ов. м. око 8 $\frac{1}{2}$ часова у вече, напали су на кућу Радошава Ракића трговца из Ражња. на овога лако, таста му Саву тешко повредили, жену му заклали, а пре но што ће побећи из пушке убили Љубомира Крстића кафецију, који је нападнутима у помоћ притекао. Лични опис ових зликоваца није тачно познат, само се зна, да су у сељачком оделу, један крупан, а остали средње величине. Моле се све полициске власти да живо зликовце потраже и нађене спроведу Упр. гр. Београда с позивом на Бр. 16.590.

Непознати лопови, ноћу између 7. и 8. ов. месеца украли су из авлије Миловану Бугарчићу из Кнежевца четири коња и то: једну кобилу лаке беле, на десном буту има белегу, на врату државни жиг Т. В.; 1 кобилу лаке доратасто жуте, путоногаста, подсечена репа, на врату има државни жиг, матора 4—5 год.; 1 ждребну кобилу лаке доратасте, путоногаста у три ноге, матора 3 $\frac{1}{2}$ год.; и 1 ждребе женско, лаке доратасте, путоногаста, маторо 4—5 месеци. Вредност покрађе износи 800 динара. Моле се све старешине полициске а млађим и општинским судовима препоручује се да живо потраже лопове и у случају проналаска спроведу их са покрађом начелнику среза врачарског с позивом на акт Бр. 9.077 од 7/VII 1902 године. УБр. 19.462.

Лука Миловановић, осуђеник београдског казненог завода, родом из Ћовдина, окр. пожарачког, побегао је са рада из Љубичева. Он је раста средњег, плавушкост, пун, очију малих,

на образу има брадавицу, има му до 27 год. На себи је однео осуђеничку кошуљу, гаће, капу и гуњ. Моле се све полициске власти, а општинским се препоручује да Луку живо потраже и нађеног спроведу Управи београдског казненог завода или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 18.650.

Никола Стаменов, бугарски војни бегунац, средњег раста, црномањаст, ћосав, са белим шеширом, шареном кошуљом, беличастим панталонама и опанцима, ноћу између 7. и 8. о. м. украо је од свог газде два револвера, један копоран од шајка, појас турски, панталоне од материје, сламни шешир, чантру, кесу за новац, један сат од никла са једним заклоном и други турски сребрни са два капка и сребрним ланцем, па са стварима побегао. Са њим је отишао и друг му, војни бегунац Петар Христов, омаљен, у шајкачи, панталонама од шајка и опанцима. (Никола је Управа била 8. пр. месеца протерала тамо у Обреновац). Начелник среза посавског (Обреновац) моли све полиц. власти а општинским препоручује, да именоване у своме кругу живо потраже и нађене стражарно му спроведу, с позивом на акт његов под Бр. 5.601.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

1. Станоје Богдановић, звани „Црца“, бив. двадесето-годишњи робијаш, иначе озлоглашени лопов, кесарош и варалица (означени под зна-

2. Јован Петровић, звани „Шобота“, кесарош и лопов, бив. робијаш, родом из Шапца, има 20 година, повисок, црномањаст, густих и црних обрва, (означен са I.);

3. Милутин Милошевић, звани „Ђора“ родом из Крагујевца, има 22 год. средњег раста, смеђ, (означен са III.);

4. Милан Петровић, звани „Дугачки“ кесарош, родом из Пожаревца, има му 22 године, висок, смеђ, (означен са IV.) и

5. Милан Радаковић, кесарош, бив. осуђеник, родом из Шапца, има 19 год. средњег је стаса, смеђ, (означен у слици са V).

Сва петорица, ухваћени су од стране престоничке и топчидерске полиције 28. пр. мес. у механи читашкој (близу Београда) где су се некупиле јамачно у пећи да удружено изврше какву похару.

Управа града Београда, казнила их је као скитнице са по 20 дана затвора и прогонством у место рођења.

Како је сад вашареко доба куда они махом путују ради својих операција, ми скрећемо пажњу

ком II.) родом је из Ваљева, има му 34 год., средњег је стаса, смеђ, добро развијен;

вашарским комесарима и осталим полициским и општинским органима на ове индивидуе.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Революционарни и политички бунтовници; 2) Телесне и смртне казне; 3) Капетанов прстен; 4) Париски женски затвор; 5) *Из иностраног света;* — III. *Поучно забавни део:* 1) Записници из мртвог дома; 2) Мртва рука. — IV. *Поуке и обавештења.* — V. *Службене објаве:* Тражи се; Потере; Скреће се пажња.